

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952

Година XXVII
БРОЈ 765.
27. август 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ БЕКОБЕ

КАЛУПИ ЗА ГЛАВЕ

Међу Индијанцима ју
жноамеричког племена
Гадикору све до почет-
ка овог века сматрало

се да је уска и дугачка
глава први услов да јед-
на особа буде лепа.
Због тога су деца, на-
рочито девојчицама, сте-
зали главе између да-
шчица да би лобања до-
била жељени облик.

КУЋА БЕЛЕ ВЕКНЕ

У граду Фрајстоуну,
у Енглеској, и данас по-
стоји једна зграда поз-
ната под именом „Кућа
беле векне“. То име до-
била је још 1614. годи-
не када су у њој испек-
ли прву векну белог
хлеба дотад непознатог
у Енглеској. О том до-
гађају сведочи спомен-
плоча на фасади згра-
де.

КАРИЈЕРА ЈЕДНОГ КРАЉА

Станислав II (1732—
1798), последњи краљ
Пољске почео је своју
каријеру 1754. године
када је дванаест часова
готово непрекидно и-
грао с једном девојком
из племићке породице
да би на тај начин
скренуо на себе пажњу
њеног оца и добио ње-
гову потпору за своје
даље политичко напре-

довање. И заиста, њен
отац израдио му је ула-
зак у пољски парла-
мент. Десет година кас-
није он је опет уз по-
моћ једне жене која је
према њему гајила ве-
лику наклоност — овог
пута то је била руска
царица Катарина Вели-
ка — постао пољски
краљ.

У ОВОМ БРОЈУ:

ОБАВЕШТАЈЦИ ПРВОГ УСТАНКА
ЗАГОНЕТКА УСНУЛЕ ДЕВОЈКЕ
АВАНТУРЕ МОРИЦА I
ИЗ ДРЕВНЕ МУДРОСТИ
НАРОД ПАРИЗА НА БАРИКАДАМА
ВУФАЛО СЕ НЕ ПРЕДАЈЕ
ИЗ ДНЕВНИКА ДОВРОВОЉНОГ
УСАМЉЕНИКА
5 ДАНА У ПРЕВРНУТОМ БРОДУ
ПОДВИГ ПОТПУКОВНИКА КИНАРДА
ШАХ
АНЕГДОТЕ
СПОРТ
ПИСМА ЧИТАЛАЦА

Болест фелаха и фараона

Пронађени папируси са белешкама лекара из доба фараона као и трагови паразита пронађени на мумијама, потврђују претпоставку научника да је билхарзијаза постојала још у доба фараона. Данас, у делти Нила 60% становника болује од ове тешке заразне болести, чијег прouzроковача, једну врсту паразита, преко загађене воде преносе извесни пужеви.

Кроз нашу земљу

КАТУНИ НА БЕЉАНИЦИ

Када се средином пролећа отопи снег на Бељаници и Хомољским планинама и појави прва трава, становници из неколико десетина села с подножја ових планина изгоне своја стада оваца на планинске пашњаке. Од пролећа до касне јесени сточари остају на планинама, напасају своја стада и од овчијег млека праве надалеко чувени хомољски сир. За становање на планини чобани граде сликовите мале дрвене колибе од греди и да сака. После дугог и напорног ходања за стадом, уморни сточари у овим колибама пре спавају кратку летњу ноћ да би сутра поново кренули за овцама. Уз мали пољски кревет у тескобној сточарској колиби има места још за повећи котао у којем се кува качамак и млеко и за неколико качица у којима се слаже млади сир да ту преври пре него што дође на тржиште.

СТОЧАРСКА КОЛИБА НА ПЛАНИНИ БЕЉАНИЦИ

Ведри, насмејани и увек за гостољубиви. Случајни пропесму и шалу спреми сточари и њихови помагачи рад до позирају ретким пролазницима према којима су врло и младим хомољским сиром.

Тешка је старост

Пастири из једног португалског села неколико седмица гонили су тајанственог вука који је тако вешто умео да се прикрада стаду да га не примете ни стражари ни пси. Најчудније је било то што је вук убијао овце али је њихова тела остављао не-

дирнута. У селу и околини већ се почело причати о вештицама и вампирима... Пастири су успели да убију вука и тада се све објаснило, и то веома једноставно: вук је био страховито стар и својим истрошеним зубима уопште није могао да жваће.

ДУГ ОДМОР — ШТЕТАН

Дванаест здравих младих људи добровољно се подвргло једном опиту који је од њих тражио да проведу у кревету од три до осам недеља. За време овог готово апсолутног од-

мора њихов радни капацитет се непрекидно умањивао, док им је срце почињало да лупа и при најмањем напору. Научнике који су пратили овај опит највише је ипак зачуђило

то што се количина калцијума у организму нагло смањила и овај процес наставио чак и после 80 дана престанка опита. Овај губитак калцијума, ишао је, наравно, на штету костију.

АНЕГДОТЕ

О ШКОТЛАНЂАНИМА

Један Шкотланђанин зауставља на улици пролазника:
— Извините, да ли пијете?
— Не.
— Заиста?
— Верујте ми. А због чега питате? — заинтересова се човек.
— Хтео бих да знам да ли смем да вам поверим флашу с вискијем док завежем пертле.

★
Мак Кензијева жена отишла код прве сусетке да позајми јаја. После краћег размишљања сусетка јој даде два. После осам дана Мак-Кензијевица дође код сусетке и рече:

— Изволите дуг — и стави једно јаје на сто.
— Али ја сам вам дала два јаја — побуни се сусетка.
— Опростите, али мени математика никад није ишла од руке.

★
Један Француз дошао у госте Шкотланђанину. Увече, после вечере гост понуди домаћину да узме дуван из његове кесе:

— Не, хвала не пушим — рече домаћин. — Кад је мој дуван ја онда стално мислим на то колико сам га платио, а ако је туђ ја онда толико напуним своју лулу да она не може више да повуче.

★
Један Шкотланђанин дошао матичару да пријави рођење сина.

— Колико то стаје?? — упита он матичара са зебњом у гласу.

— Ништа. То је бесплатно.
— Е — уздахну с олакшањем срећни отац — онда напишите и другог, добио сам близнаке.

АЈНШТАЈН КОД ФРИЗЕРА

Професор Алберт Ајнштајн једном дође код свог фризера.

— Шишање, молим — рекао је заузимајући место.
— Господине професоре, — приметио је берберин с пуно обзира — нема ни један сат како смо вам скратили косу.

— О, извините, сигурно сам опет заборавио да вас избришем из свог подсетника.

Ripley's

Веровали или не!

ПАНДИТА РАМАБАЈ

ЧИЈИ ЈЕ ОТАЦ БИО ПИОНИР У БОРБИ ЗА ЕМАНЦИПАЦИЈУ ЖЕНА У ИНДИЈИ, НАУЧИЛА ЈЕ НАПАМЕТ ЈЕДНУ САНСКРИТКУ ГРАМАТИКУ И ЈЕДАН РЕЦИКЛ ОД 300 СТРАНИЦА КАД ЈЕ ИМАЛА СВЕГА 7 ГОДИНА

ОД КРТОЛЕ БИЈОКЕ

КАКУНА

КОЈА СПАДА У ОРХИДЕЈЕ А РАСТЕ У ЕВРОПИ И АЗИЈИ СПРАЗЉА СЕ НАПИТАК САЛЕП И МЕЛЕМ ЗА ЛЕЧЕЊЕ РАНА

ВОДОПАД КАО ЧАСОВНИК

НА ВОДОПАДУ ГНАДЕН У ПЛАНИНАМА ТАУЕРН (АУСТРИЈА) СВАКОГ ДАНА ТАСНО У 15.30 ЧАСОВА ВИДИ СЕ ДУГА

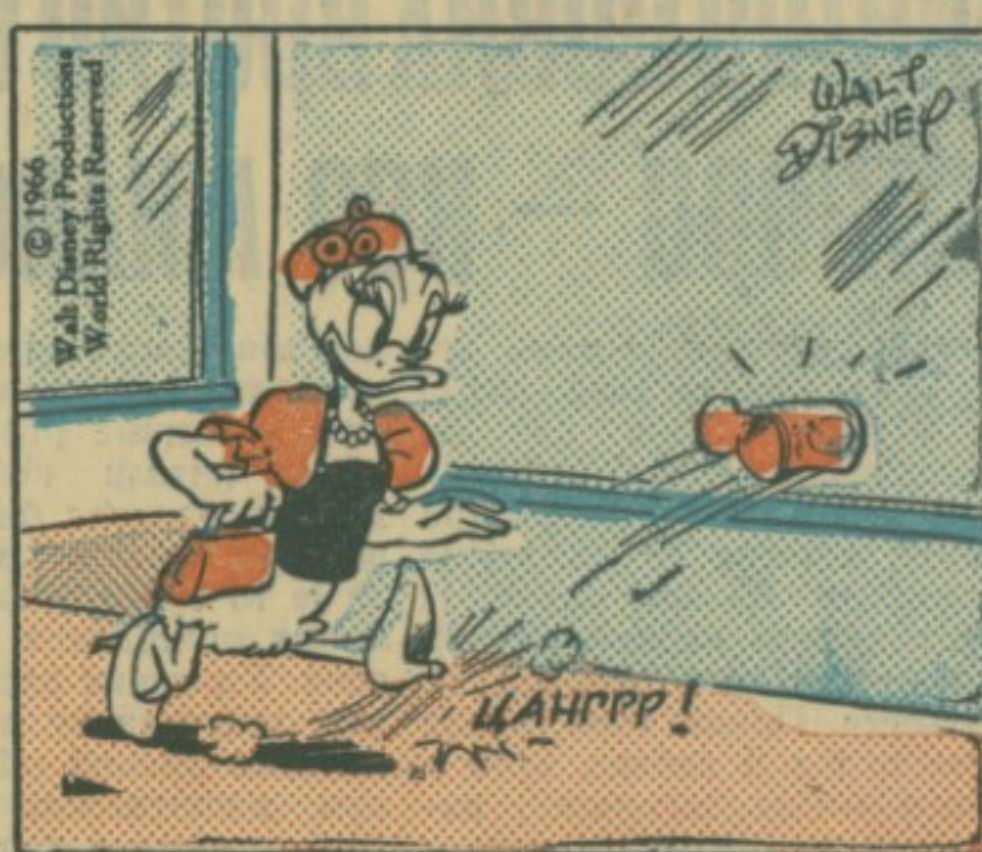
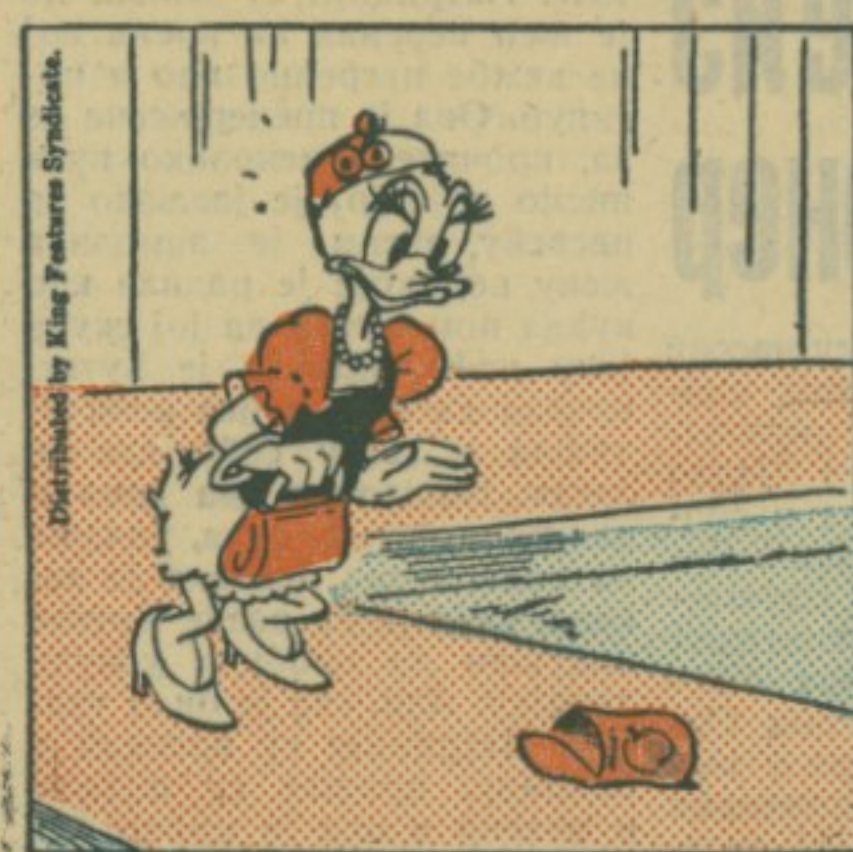
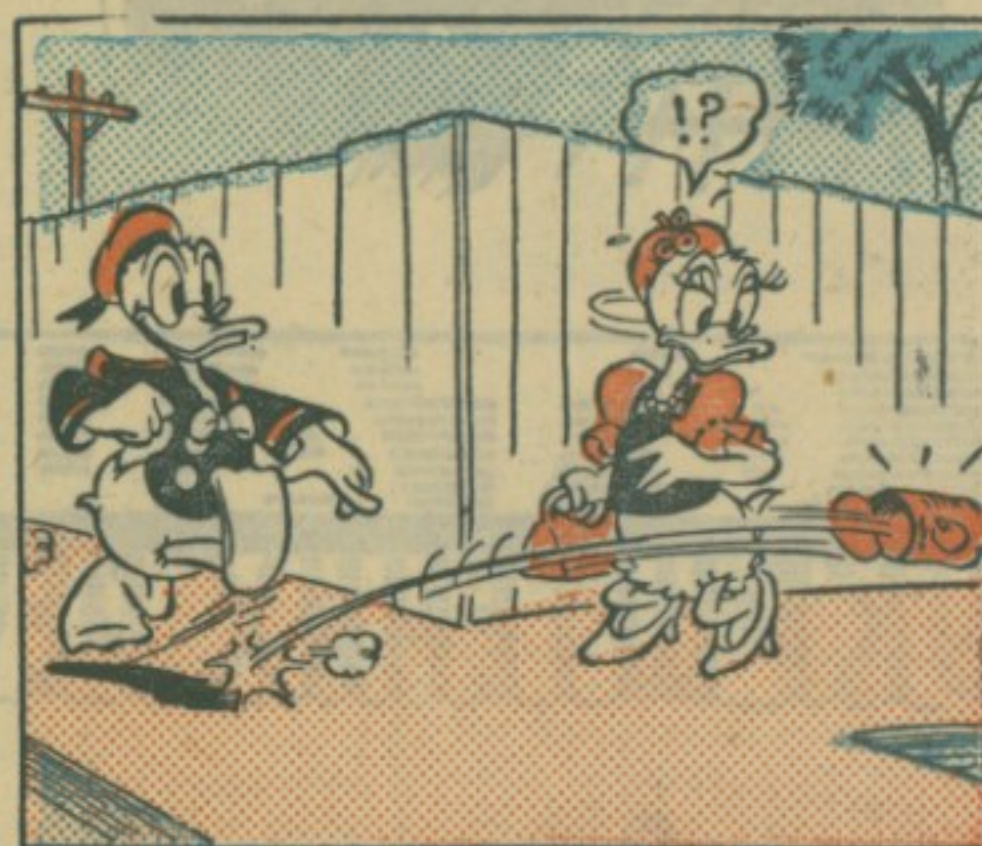
ЧОВЕК ЈАЧИ ОД 4 КОЊА

ЖАН ПОЛТРО КОЈИ ЈЕ УБИО ПРВОГ ВОЈВОДУ ОД ГИЗА БИО ЈЕ ОДУБЕН НА СТРАШНУ СМРТ: ДА ГА РАШЧЕРЕЊЕ БЕЗАНОГ ЗА 4 КОЊА — АЛИ ОДУБЕНИК ЈЕ ТОЛИКО БИО ЈАК ДА КАЗНА НИЈЕ МОГЛА БИТИ ИЗВРШЕНА, МАДА СУ КОЊИ 3 ПУТА МЕЊАНИ (ОБЕЛУД 1563/)

РИБА ЛЕТЕЋИ ГЕРНЕРА

ПЛИВА ПО ВОДИ, ХОДА ПО ЗЕМЉИ И ЛЕТИ КРОЗ ВАЗДУХ

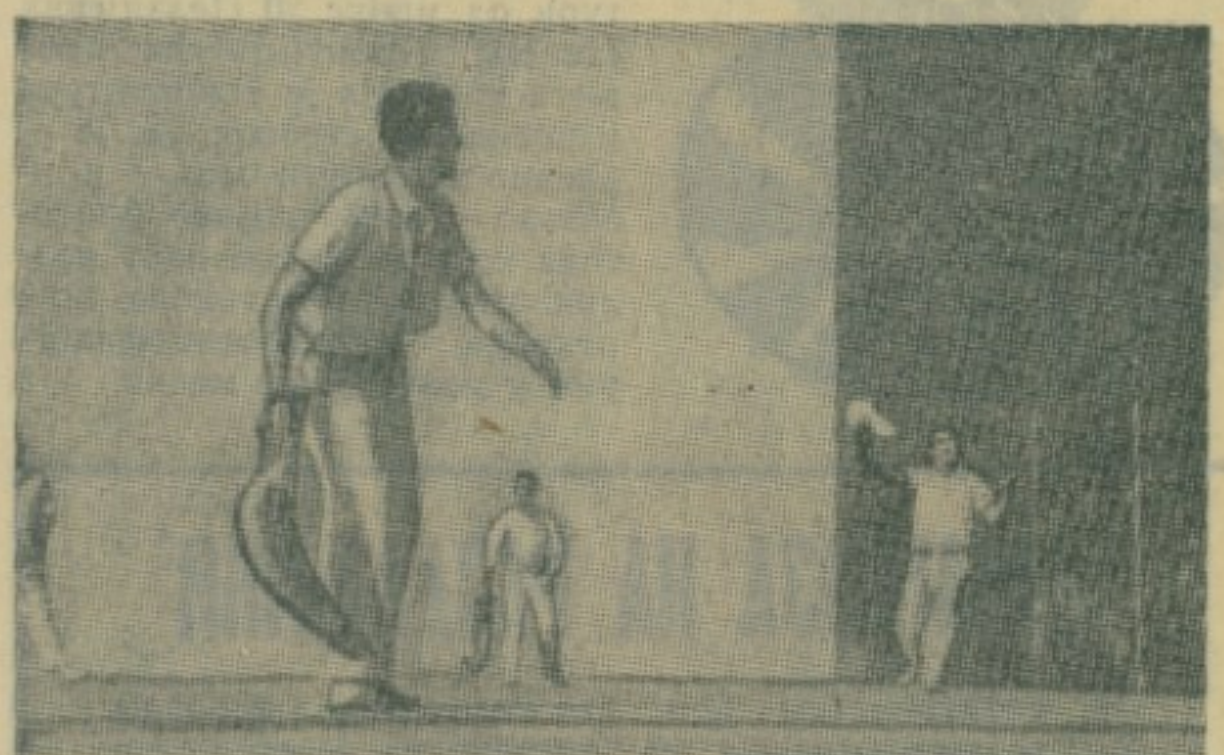
WALT
DISNEYПАЈА
ПАТАК

СПОРТ

ТРИ
ТЕДНА
БАЧВУ!

Овај спорт има нарочито много присталица у Холандији: такмичења у скоку на клизаљкама постала су у овој земљи већ традиција. За разлику од класичних атлетских такмичења у скоку у даљину, растојање се овде мери бројем бачава положених на бок и поређаних једна уз другу. Пречник сваке бачве износи око 40 сантиметара. Кад се пре тридесетак година овај спорт тек појавио, коришћене су дрвене бачве због којих су такмичари са терена често од

лазили — у болницу. Пад на дрвене бачве обично се завршавао тешким повредама. Да нас су дрвене бачве замењене пластичним. Под тежним палог спортисте они се угну, и не озледе га. Али, суштина такмичења није само у томе да се бачве прескоче: треба се после скока дочекати на ноге иначе се постигнути резултат не бележи. Досад непревазиђени рекорд у скоку на леду је лет преко 15 бачви.

ХАЈ
АЛАЈ

Баски са обе стране Пиринеја од памтивека знају за игру која је у Европи позната под именом „баскијска пелота“. На другој страни океана, у Средњој Америци, називају је „хај алај“. Игориште је са три стране окружено високим зидом — преко два метра — док је четврта страна затворена мрежом кроз коју гледаоци посматрају игру. Помоћу котарице која се навлачи на руку, слично рукавицама за безбол, играчи бацају лопту опшивену кожом. Лопта удари о противнички зид и као буме

ранг се враћа с места одакле је послата. Противник треба да је улови у лету; тада му се бележи поен и он добија право на следећи удар.

„Хај алај“ је игра спретних и јаких. Да би се уловила брзо и снажно послана лопта, играчи изводе бравуросне, готово акробатске скокове. због тога у Флориди, где је ова игра прошле године стекла много присталица, играче баскијске пелоте називају „људи-кенгури“.

ТРКЕ
ЗМАЈЕВА

У југоисточну Азију пролеће долази заједно с монсунима. После дугог суше људи с радошћу дочекују кише, обнављање живота и наступање Нове године. Сви ти празници везани су с водом, с влагом-доброћом која ће напојити жеђну земљу. За трке на реци припремају се „змајеви“ — узане, три десет метара дугачке пироге, чији су кљуни и крма украшени јарким бојама. На кљуну сваке пироге налази се брадата глава митског чудовишта с црвеним очима. ...Ударац о бронзани гонг. Навијачи заједно с такмичарима извлаче пироге на во-

ду. У сваком чамцу налази се тридесет људи. Обично се такмичи село против села, округ против округа. „Змајеви“ полећу с места. Веслачи као помаханитали грабе воду веслицама. Свака пирога има свог капитана који усклађује темпо и покрете свих веслача. Водена прашина готово скрива веслаче од посматрача. Сматра се да је екипа веслача добра ако се иза крме њиховог „змаја“, у воденој прашини, појави шарена дуга.

Пироге лете брзином моторних чамаца. Веслаче из победничког чамца навијачи подижу на рамена и износе на обалу.

ОТАЦ УКРШТЕНИХ РЕЧИ

Виктор Орвил вратио се из затвора — као милионер

Загонетка није само игра, она захтева оштру умност, тера нас на размишљање. Њена историја је дуга, она има прастару традицију. Сматра се да јој је постојбина Далеки исток. И други древни народи, стари Грци и Римљани, волели су загонетке. Према томе, разне врсте игара и забаве, које у основи имају загонетку, нису текovina модерних времена.

Ипак, постоји једна врста која је притично млада, појавила се тек почетком овог века. То су укрштене речи. Њихов „отац“ Виктор Орвил створио их је сасвим случајно.

У својој затворској ћелији замишљено је посматрао сенку коју је рашетка бацала на под самце и почео из доколице да замишља у квадратима речи — усправно и водоравно. Слова су се укрштала и стварала нове речи... Укрштеница се родила. Створена је не из неке друге потребе већ да би затвореник скратио време, којег је имао напретек.

Виктор Орвил, Енглец по на родности, рођен је 1886. године. Био је ожењен, без деце, веома је волео своју жену, али је волео и добру капицу. Управо то му је донело не срећу. Једном приликом док је возио свој аутомобил у пијаном стању изненада је изгубио контролу над возилом и ударио о дрво. Његова жена остала је на месту мртва, а он је био неповређен. Био је толико несрећан да му је било потпуно свеједно што је осуђен на 5 година робије за убиство из нехата. Једино што је замолио суд било је да га пошаљу даље од Енглеске, земље у којој је уништио свој живот. Молба му је испуњена и он је упућен у Јужну Африку у Капштат. У својој је ћелији седео потпуно равнодушан и само је замишљено посматрао сенку решетке на поду или је исте такве коцке пртао на комаду папира. Онда је почео да уписује речи у квадрате... Поново му се пробудила воља за живот и он је почео да измишља све веће и веће укрштене речи. Толико се у то задубио да је готово потпуно изоставио да једе и пије. Узнемирен чувар обавестио је управника затвора да са робијашем бр. 732 нешто није у реду: не једе, не пије, само мрмља неке речи и уписује у чудне пртеже унакрсне речи. Управник је позвао лекара да заједно погледају шта је са робијашем. Оно што су видели толико их је заинтересовало да су и управник и лекар почели да помажу Орвилу у стварању укрштених речи.

Сада је зачуђени чувар гле-

ЗАГОНЕТКА УСНУЛЕ ДЕВОЈКЕ

Већ 19 година у једној болничкој соби у Чикагу спава Патриција Магуире. Чак ни најмодернија достигнућа медицине нису у могућности да је пробуде — ни бука, ни убоди инјекција, — ништа не помаже, она спава и спава док јој пулс и срце потпуно нормално раде. Није могуће сазнати да ли Патриција примећује шта се око ње дешава или не. Лекари се стално труде да је врате у нормалан живот, али без успеха.

Почело је то 27. јануара 1947. Патрицији су јавили да је њен вереник за време војне вежбе несрећно пао и погинуо. Она је пренеражена се ла, прочитала неколико пута писмо које јој је јављало за несрећу, затим је замолила жену код које је радила као кухиња помоћница да јој скува јаку кафу, попила је ћутке, почела да зева и без речи отишла у своју собу где је легла. Пошто се два дана и две ноћи није будила, уплаше на послодавца позвала је лекара, који је на разне начине покушао да пробуди уснулу девојку. Али, све је било узалуд. Патрицију су пренели у болницу, прошле су недеље и месеци а она је мирно спавала. Позвани су стручњаци са разних страна света, ништа није могло да јој помогне. Недавно је о овом слу-

чају дискутовано на конгресу лекара у Њујорку. Међутим, Патриција није једини случај „нон-стоп“ спавача, који занима лекаре.

Најдуже до данас спавала је Норвежанка Аугуста Ланггард. Она је 28. фебруара 1919. у малом рибарском месту Торенсен, родила здраву девојчицу. Све до тог дана је живела потпуно нормалним животом. Шест часова после порођаја она је заспала, али су њени рефлекс остали као у будног човека. Ако би јој неко пружио руку, она се руковала, кад су јој давали храну, она је гутала. Међутим, ни на шта друго није реаговала. Она је непрекидно спавала и није се будила што је представљало право чудо за медицински свет. У току времена интересовање лекара за њу је попустило — само би још с времена на време наишао понеки лекар из Осла да се увери да ли жена још спава. Прегледао би је, констатовао да срце нормално ради и давао савете како да је хране. Њен муж је био очајан. Посматрају је, неговао и хранио, надајући се да ће једном ипак отворити очи. Време је пролазило, његова је коса поседела, а кћер је порасла и преузела бригу о уснулој мајци. Године су пролазиле али је време у рибарској кухињи

стало. Људи око Аугусте старели су, полако умирали, а она је остала млада, није за све године променила лик који је имала 1919. године.

Изненада 23. новембра 1941. године Аугуста је отворила очи и рекла мужу:

— Ох, Фредерик! Сигурно је већ касно. Дете мора да је гладно. Дај ми малу да је по дојим!

Села је у кревет и запањено погледала седог човека, који је лично на њеног мужа. Поред њега се налазила непозната девојка, њена кћер која је изгледала старија од своје мајке. Аугуста је спавала равно 22 године, а кад је заспала имала је 26 година. Најлепше године свога живота је преспавала. Је-

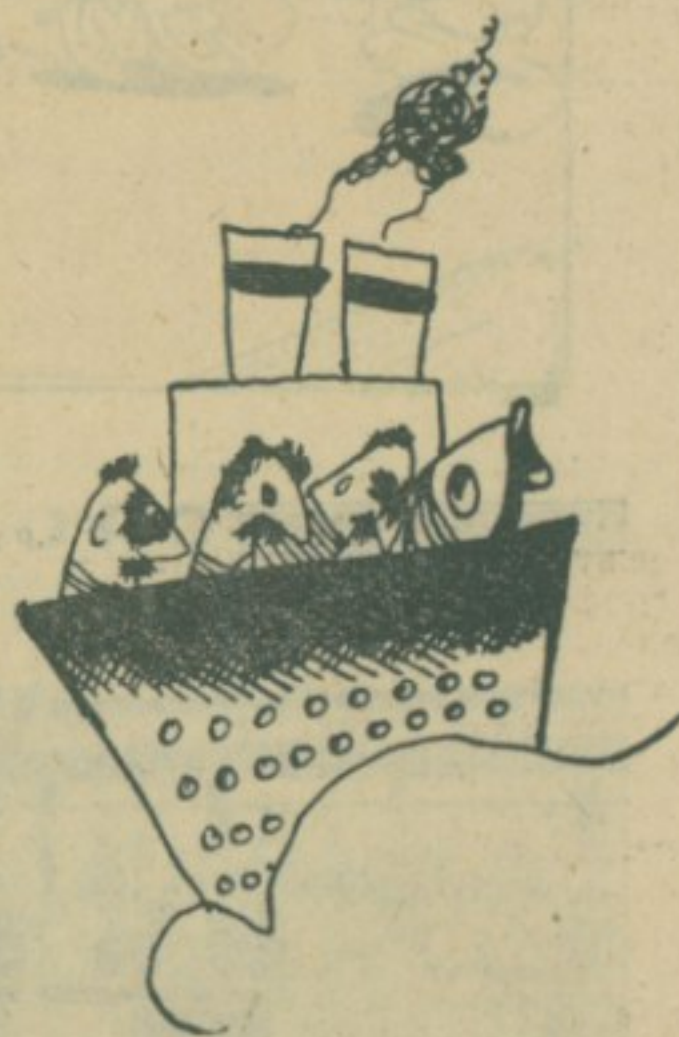
два се снала у новом животу и, што је било најчудније, почела је нагло да стари. За непуну годину била је седам као и њен муж, па је чак изгледала старија од својих вршњакиња. Умрла је 1946. године.

Прва позната „нон-стоп“ спавачица била је млада сељанка Гезина Мајер из једног малог места поред Бремена у Немачкој. Она је живела у прошлом веку и с павала је 17 година, после тога се пробудила и нормално живела још много година, те најзад умрла од старости.

До данас медицини није пошло за руком да реши ову загонетку; зна се само толико да узрок оваквим појавама лежи у неком поремећају у мозгу.

ЧАК И РИБЕ

Да, чак и рибе страдају од морских болести! Мада су научници ову појаву открили пре десетак година, тек недавно су видели до које мере морска болест може да утиче на рибе. Наиме, група француских океанографа, враћајући се са једне истраживачке експедиције, понела је неколико стотина ретких тропских риба. На повратку их је захватила бура. Рибе су се поразбољевале, а неке су чак и угинуле од морске болести.

Године нису важне

Познато је да се хелије мозга у току живота не обнављају. Међутим, изгледа да њихова својства старост не умањује. На једном од канадских универзитета извршен је експеримент на више особа од 20 до 75 година. На екрану је било емитовано 80 различитих речи. Тестирани су сваку од њих посматрали четири секунде. Први задатак састојао се у томе да се тестиране особе сете е-

митованих речи. Просечно два пута више речи памтили су двадесетогодишњаци. Међутим, кад је требало да у једном тексту пре познају тих 80 речи, старији су показали бољи успех. Према мишљењу психолога меморија коју су показали старији кориснија је јер, важније је, знати о којим се речима ради него механички памтити речи по реду.

ТОЧКОВИ УМЕСТО НОГУ

Изгледа да су пешачењу да ни избројани. У великим творницама радници стижу на своја радна места на малим колицима са 3 точка која се крећу помоћу батерија. И курири не „троче“ своје ноге и ђонове, већ се пењу на мала колица и преносе по-

шту са једног краја града на други.

Моторизација има својих добрих, али још више лоших страна. Постигне се брзина, умањује се замор, али се људи одвијају од нормалне функције својих ногу и мишића пубе еластичност.

ОЖИВЉЕНИ МОЗАК

Јапански неурофизиолог професор Исаму Суду успео је да оживи изоловани мозак мачке који је 203 дана стајао у фрижидеру на температури од минус 20 Целзијевих степена. Пропуштајући кроз њега крв чија је температура износила 37 степена, он је одледио смрзнути мозак и изазвао у њему појаву биотокова који се ничим нису разликовали од биотокова које открива електроенцефалограм у мозгу живе мачке.

ДИЈАГНОЗА НА РАЗДАЉИНИ

У електронском центру за истраживање у Кембриџу, у савезној америчкој држави Масачусетс, стручњаци припремају нове медицинске инструменте за мерење температуре, откуцаја срца, пулса и дијалогних органа на даљину. Ови нови апарати

надзираваће здравље астронаута за време њихових дугих летова. Поред тога, они ће бити од велике користи и лекарима у болницама у случајевима кад треба водити непрекидну контролу над тешким болесницима.

ЕЛЕКТРОНСКИ ГРКЉАН

Хирурги једне америчке болнице за сметње у говору конструисали су у сарадњи са стручњацима за електронику и акустику електронски гркљан за пацијенте којима су гласне жице непокретне или који су о-

перисали гркљан. Нови експериментални вештачки гркљан има ту предност над досадашњим што омогућава оболелој особи да мења модулације гласа тако да вештачки произведен глас добије природан звук.

Његов живот изванредан је материјал за авантуристички роман. Човек са неизмерном снагом воље, оштроуман, немирна душа, изванредно предузимљив — као да је био рођен за авантуристу.

Мориц Беновски рођен је 1741. године у Аустрији. Због некаког наследства дошао је у сукоб с аустријском царicom Маријом Терезијом и побегло у Пољску која је у то време ратовала с Русијом. Беновски се храбро борио на фронту, био заробљен, откупљен, опет заробљен и отпремљен у Казан. Ту је почео да расприрује устанак казачких Татара, а када је завера откривена побегао је и некако доспео у Петроград. Али, ту су га ухватили и да би се заувек решили тог опасног смутљивца прогнали су га на Камчатку.

И у малом камчатском насељу Бољшерецку појавио се гроф Мориц Беновски, образован и углавном аристократа, лепотан, иатригант. За свега месец дана постао је душа камчатског бољшег друштва. Начелник камчатског округа капетан Нилов био је толико очаран Беновским да је овог политичког прогнаника узео за домаћег учитеља својим кћеркама. Млађа Нилова кћерка Атанасија заљубила се у блиставог Пољака и гроф је примљен као младожења.

Ко је могао да претпостави да је новопечени женик грофичава тражио начин да по-

бегне с тог подручја које су „и бог и људи заборавили“. Оштроуман и проциљивом, није му било тешко да запази да није само њему досадно ту, на крају света. Неколико десетина прогнаника маштало је, као и Беновски, о бекству. Стотине ловаца, Руса и домородаца, експлоатисани до крајњих граница и доведени до потпуне беле, такође су сањали да поју куда их очи воде и ноге носе, да би се избавили тог понижавајућег живота. Паметни и неповерљиви козгнаник Хрушчов, бивши гардијски капетан, брзо је у Беновском видео једномисленика. Савез је брзо био склопљен и припреме за устанак су почеле. Завереници су били обавештени да је посада брода „Свети апостоли Петар и Павле“ од 400 бруто регистарских тона, који је био власништво трговца Холодникове, спремна да помогне завереницима. Оно главно — брод — било је обезбеђено.

Самозадовољни и не баш много паметни Нилов, дознао је за заверу 25. априла 1771. године, тек кад је побуна избила. Пошто је два дана изгубио у преговорима, он је најзад послао на побуњенике војску — неколико десетина војника колико је имао на располагању. Побуњеници — прогнани официри, морнари и професионални ловци — за тили час су се обрачунали с војском, убили Нилова и освојили Бољшерецк. Нилове-

вој жени и деци дозволити су да иду куда желе. Атанасија је одлучила да остане с Беновским мада јој је он открио да је већ ожењен. На брод је брзо утоварена храна и оружје и 12. маја шарена дружина од 96 чланова, међу којима је било 9 жена, отиснула се на Тихи океан.

Бегунци су маштали о далекој, срећној земљи где би могли да се настане и мирно живе. Али, такав једноличан живот није привлачио грофа. Имао је у рукама добро опремљен и наоружан брод и храбре очајнике поред себе. И његово искуство старог и искусног скитнице говорило му је да је то више него дозвољено за праву авантуру.

На путу су наишли на ненастањена острва с благом климом, бујном тропском вегетацијом и плодном земљом и посада је не једном захтевала да се искрцају и скрсе на неком од њих. Али, Беновски је тврдоглаво пловио даље на југ. Најзад је стигао до Формозе. Ту се уметшао у месне распе, ставио се на страну једног од локалних владара чврсто решен да Формоза буде средиште његовог будућег царства. Али, требало је обезбедити подршку неке европске државе и Мориц је кренуо за Индију и отуда у Француску.

Лако је рећи — „креноу за Индију и отуда за Француску“. Без карата, без капетана и крманшпа, без знања језика и познавања обичаја зе-

маља ч народа на које су наилазили, готово без икаквог поморског искуства јер морнари у дружини никад раније нису пловили далеко од обале Камчатке, брод је опловио Азију и Африку и стигао до француске обале. Ово јединствено путовање само по себи је изванредно занимљиво.

Али, још су занимљивији даљи догађаји. У Француској се нису заинтересовали за Формозу. Француска влада предложила је Беновском и његовој дружини да отплове на Мадагаскар и да га узму за рачун Француске. У пролеће 1773. године Беновски је са остатком некадашњих побуњеника (много су умрли, неке је он оставио на Формози а неки су својеволно остали у Француској) стигао на Мадагаскар.

Шта се тамо догађало ни данас се тачно не зна. Ако је веровати Морицовим записима, догађала су се права чудна: изграђивани су путеви, подизани градови, отварање школе. Склон преувеличавању — да се благо изразимо — гроф је умео да прави себи добру рекламу. Али, несумњиво је да је на Мадагаскару у то време заиста нешто учињено.

Како је шака бивших побуњеника успела да оствари велики савез свих острвских племена која су се дотада међусобно уништавала тешко је рећи, али тај савез је био

створен. Уједињена племена створила су војску; створена је и солидна економска база. Ослањајући се на то, гроф Мориц Беновски прогласио се господаром целог острва. Француска је могла да буде задовољна успехом свог штићеника. Али, гроф није имао намеру да се задовољи улогом марionете: са својим заштитницима почео је да говори језиком независног владара. Захтевао је равноправни савез две независне државе: краљевине Француске и краљевине Мадагаскар. Савез два независна владара: Луја XVI и Морица I — ево шта је предлагао бивши гроф, бивши заточеник и изгнаник, бивши зет капетана Нилова, а са да први човек на Мадагаскару.

Французи су се, природно, успротивили и ускратили му даљу подршку. Тада је Мо-

риц набавио оружје, сазидао утврђења, прогнао са острва све Французе и почео да се припрема за рат. Француска војска се искрцала на Мадагаскар, опколила тврђаву у коју се Беновски затворио и — почела је опсада. Гроф није ни помишљао да се преда. Он је у животу умео да се извуче и из тежких ситуација па је, као и увек, заиграо на све или ништа...

И зато је и крај био симболичан: метак је погодио грофа Морица Беновског у око баш у тренутку када је приносио запаљен фитиљ напуњеном топу.

Французи су заузели Мадагаскар. Шта је било са Русијом из дружине Морица I, да ли се о њима сачувало бар сећање међу острвљанима? О томе се данас ништа више не зна.

Уређује: Паја Патак

— Ја? Ништа. Гледао сам га право у очи као да сам га платио.

НЕ МОЖЕ ДА ЗАСПИ

На једном обилном пословном ручку келнер пита Пају Патака да ли је за кафу.

— Не! Хвала — каже Паја, а затим се обраћа свом суседу:

— Таман посла, па да посла на конференцији не могу да заспим.

КАО ДА ЈЕ ПЛАТИО

Пера Ждера бесно излази из једног ресторана и на улици се среће са Пајом Патаком.

— Моја нога овде неће више крочити. Замисли молим те један келнер ме је упорно гледао као да нисам платио своје није.

— А шта си ти радио? — пита Паја.

ОД МОРСКИХ ПРОИЗВОДА

Репортер Шиља интервјуише једног приморца:

— Од чега живите?
— Од морских производа.
— Од којих?
— Па зими од риба а лети од туриста — одговори приморца.

ОЧИГЛЕДНА ГРЕШКА

— Ви сте се жалили — каже поштански службеник Попају — да смо вам послали сувише велики рачун за телефон. То је немогуће. Наше електронске машине никад не греше. Можете ли да докажете да сте ви у праву.

— Како да не! — одговори Попај. — Ја уопште и немам телефон!

БИЛКЕ РАТРОГАСНИ

Амерички стручњаци за шумарство проучили су читав низ биљака које се могу искористити за заштиту од пожара. Те биљке не горе, већ се од ватре само делимично угљенишу те према томе могу да зауставе ширење шумског пожара. Ако се такве биљке засаде у довољно широким појасевима између обичног дрвећа оне би представљале прави заштитни зид између два шумска комплекса. Неке од тих биљака имају сложен систем корена тако да се могу употребити за стабилизацију земљишта. Међу растине које не гори спадају рузамарин и бршљан.

ЖРТВОВАО СЕ ЗА ДРУГОГ

Када сам упознао Хари Грента он је имао око педесет година док сам ја у то време био дванаестогодишњи дечак. Живео је у малој белој кући на ивици пешчаних брежуљака у Колораду. Брзо смо се спријатељили. Заволео ме је вероватно зато што сам необично добро познавао тај крај. Био је ћутљив јер би сваки пут када би дуже говорио почињао да кашље. Мајка ми је рекла да је дуго провео у саторијуму јер је боловао од туберкулозе.

Једног јесењег дана запитам га зашто не држи никакву другу стоку осим коња. „Лекари су ми рекли да ми остаје још две године да живим. Како нисам имао много новца то сам могао да се настаним једино овде и да издржавам себе и коња. Ту сам већ око годину и по дана и задовољан сам. Друго ми није ништа потребно“.

Та зима је била веома оштра. Нарочито је фебруар био тежак, олује су биле непрекидне. Једне такве ноћи, док је напољу беснела олуја, неко је закуцао на наша врата.

Био је то сусед Фред Вилијамс. Његов синчић добио је високу температуру и јаке болове у грудима и једва дише. Молио нас је да неко од нас, ако може, оде до телефона и позове лекара.

До најближег телефона је требало ићи око 16 километара што по оваквом времену није било ни најмање пријатно. Замолити сам мајку да ме пусти да ја одем јер сам добро познавао тај крај пошто сам често одлазио до Грента чија се кућа налазила негде на средокраћу између нас и телефона.

Упрегао сам коња у наше чезе и кренуо. Путовао сам пуна два часа до Грентове

куће. Покуцао сам на врата. Отворио ми је Грент и зачуђено ме запитало шта радим напољу по таквој олуји. Објаснио сам му целу ситуацију и у каквој је опасности Фредов син.

Када сам завршио, он је почео да се облачи а затим да отвара неке фиоке и отуда вади разне боцице и ставља их у торбу. Када сам га питао где се спрема, рекао ми је: „Идем до Фредове куће. Лекар може стићи тек после неколико часова а тад ће бити касно. Према свим симптомима, дете има запаљење плућа. Знам доста о болестима плућа и покушаћу да га спасем“. Рекао сам му да је олу-

ја врло јака и да му то може шкодити. Али он је остао упоран. Само ме је замолио да му оседлам коња.

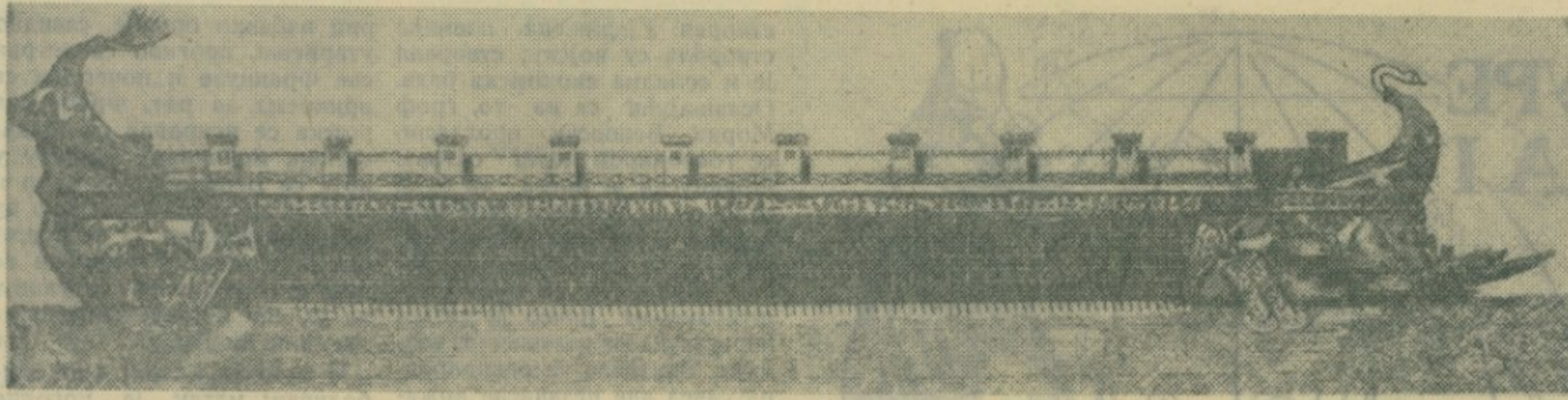
Десетак минута касније ми смо обојица кренули, он Фредовој кући а ја ка телефону да позovem лекара. Како је Грент стигао до Фредове куће не знам, јер је мени било потребно сат и по док сам стигао до телефона и позвао лекара, који је обећао да ће одмах кренути. Ветар се стишао па сам за три часа успео да се вратим кући. Лекар је стигао тек по подне.

Кад је видео да се дете добро осећа био је изненађен.

Тек када је чуо да му је Грент помогао, било му је јасно како је дете успело да преживи. Почео је да грди Грента зашто је излазио по таквом времену, али овај му је само одговорио: „Докторе, да ли вреди неколико месеци једног бившег човека за живот који тек почиње. Месец мање или више, зар је то важно“.

Узалуд смо задржавали Грента да преноћи код нас. Није хтео ни да чује. Он и лекар су одjahали пред сам мрак. Умро је исте ноћи чим је стигао кући. Сахранили смо га у песку поред куће, у оном истом песку на коме је сатима седео и уживао посмапрајућу околину.

ДРЕДНОТИ СТАРОГ ВЕКА

Варају се они који мисле да су размене бродова касле пропорционално развоју технике.

Бродоградитељи античких времена умели су да граде бродове чија величина и данас задивљује. Почетком прошлог века био је изграђен модел једног од највећих бродова старог века, саграђеног на обалама Нила, у Египту, за време владавине фараона Птолемеја Филофора (221.-203. године пре наше ере). Тај брод био је дугачак 93 метра, више од хиљаду и по робова било је приковано уз његових 200 весала. На броду су се издизали дрвени ут-

врђени зидови са 24 ратне куле. На броду тврђави налазило се око 3.000 војника.

Брод је носио седам јакних ратних справа за разбијање зидова, такозваних овнова, украшених изрезбареним главама крокодила и других дивљих животиња — да се непријатељ уплаши. Циновским бродом управљао се помоћу четири крме-весла од по 15 метара, а да би се држао у месту бацао је 8 гвоздених сидара и 4 дрвена. Ако је време између две пловидбе било дуго, брод је опреман у специјалан док-базен ископан у обали реке.

Унутрашње уређење брода по раскоши и богатству могло се упоредити само са цар-

ским двором: стубови од кипариса, врата од скупоцених врста дрвета са инкрустацијама од слоноваче, скулптуре од мермера са Пароса. Кљун брода красила је алегориска фигура божанства висока 25 метара.

Историја зна и за други брод-гигант којег је по наређењу сиракушког цара Хиерона Млађег (305—211. пре наше ере) изградио коринтски мајстор Архијас. За израду тог чина утрошено је толико дрвета колико би било довољно за 50 великих галија. У воду је поринут под будним Архимедовим оком.

Палубу брода штитио је

гвоздени зид са осам одбрамбених кула, а на боковима су висиле заштитне мреже од дебелих ужади причвршћене за бакарне ланце. Архимед је за овај брод конструисао катапулт који је могао да избацује 500 стрела дугачких по пет метара и камење тешко до 50 килограма. За царску породицу, сроднике и дворане на броду су биле уређене свечане дворане за гозбе, купатила, гимнастичке сале, библиотека, Венера храм, дворане с вештачким вртovima и језерима у којима су пливале екзотичне рибе, па чак и — коњушнице.

ИЗ ДРЕВНЕ МУДРОСТИ

ТИРАНИН ДИОНИСИЈЕ И БАБА

Сви Сиракужани, сем једне бабе, молили су богове да умре тиранин Дионисије, јер је нанео велико зло народу.

Баба је сваки дан молила богове за тираниново здравље и да њу надживи. Када је Дионисије то сазнао, позвао је бабу и упитао је зашто се она једина моли за његово здравље. Старица му смело рече:

— Кад сам била млада, нашим градом владао је свиреп господар и желела сам да умре. И заиста убили су га, али на престо је дошао још свирепији. Молила сам богове да дође крај његовој тиранији. Трећи владар си ти и суровији си него она два који су владали пре тебе. Ето, да на твоје место, ако ти умреш не би дошао гори, увек се молим за твоје здравље.

Дионисије се уздржао и није казнио ову бабу због њене духовите смелости.

ОДГОВОР ХВАЛИСАВЦУ

Неки Атињанин се хвалио како је прочитао много књига и из њих пуно научио. То је чуо и филозоф Аристид па му рече:

— Пријатељу, има људи који сувише једу, али нису бољег здравља, него они који једу колико им је потребно, па се тако не сматрају образованима они људи који су веома много прочитали и научили, него они који су прочитали и друге научили корисним стварима и упутили их у науку.

СКРОМАН ЧОВЕК

Прича се да је Александар Велики даривао неком свом доглавнику град, али овај не хте да прими поклон и рече Александру да он то по своме положају не заслужује. Александар му тада рече:

— Не питам те шта теби доликује да примиш, него шта доликује мени да дам.

О СЕНЦИ МАГАРЦА

Велики грчки беседник Демостен водио је једну парницу на суду. Док је говорио примети да судије нису довољно пажљиве, па им љутито рече:

— Саслушајте да вам испричам једну занимљиву причу: Сви се умирише и напрегнуше уши, а Демостен поче да им прича:

— Један младић узео је под закуп од неког човека магарца да би кренуо на пут. Међутим, сунце је јако пекло а он није имао ничим да се заклони од жеге, па због тога седе под магарца да би се заштитио његовом сенком.

Сопственик магарца је тада тражио већу закупнину рекавши младићу:

— Ја сам ти дао у закуп магарца а не његову сенку. Младић се томе противио и они дођу на суд.

Ту Демостен стаде јер виде да га сви пажљиво слушају, па не довршивши причу оде из суда.

Судије га позову натраг да им исприча крај приче. Демостен им љутито рече:

— Жалосно је то да о магарчевој сенци радо слушате причу а не поклањате пажњу парници у којој се ради о судбини једног човека.

ШТА ЈЕ ПРЕВАРА?

Витез римски Гај Каније решио је да оде у Сиракузу, не послом, да би трговао, већ ради одмора. Често је говорио да би волео да купи неку малу башту у коју би могао да позове своје пријатеље и несметано да се забавља. Када се ово рашчуло, неки Питије, који је држао мењачницу у Сиракузи, кад га је срео рече му да нема баштица за продају, али да Каније, ако жели, слободно може да се послужи његовом баштом као својом. У исто време позва га сутрадан на ручак у своју башту. Кад је Каније обећао да ће доћи, онда Питије позове рибаре па их замоли да сутрадан хватају рибе на обали пред његовом баштом, и све им каже шта треба да раде.

Каније у одређено време дође на ручак; Питије је спремио господску гозбу; мноштво чамаца било је пред очима; што би који рибар уловио, сваки је посебно доносио. Пред ногама Питијевим праћало се мноштво рибе. Тада Каније ускликује рече: „Молим те, Питије, шта је ово? Толико риба? Толико чамаца?“ А Питије одговори: „Шта се чудим? Што је год риба у Сиракузи оне су овде, без ове баште не могу да живе“. Одушевљен лепотом баште купи Каније Питија да му је прода. Овај се у почетку нећкао. Најзад је Каније успео да је купи — за онолико колико је Питије хтео.

Идућег дана позове Каније своје пријатеље врло рано: али — негде ниједног чамаца. Он упита најближег суседа да ли су рибарима данас какви празници, кад ниједан није дошао. „Никакви, колико ја знам“ — одговори сусед — „али овде обично нико не лови рибу, зато сам се чудим шта се то јуче догодило“. Наљут се Каније, али шта је могао да ради? Јер правник Аквилеје кад су га упитали шта је злонамерна превара, одговори: „Кад се једно говорило, а друго радило“.

МУМИН НА ПУСТОМ ОСТРВУ

ИЗУЗЕТАК

Један од ретких Енглеза — јавно је он — а права је глумица и једини — који за пост одушевљавати се због време недавног светског фудбалског првенства није чак ни на телевизији гледао ни-

Томас Сојер има 74 године. Већ 24 године он је чувар познатог лондонског стадиона Вемблија на коме су игра-

не најважније утакмице светског првенства. — Трчати за лоптом и љушкати је ногом за мене је невредна врста забаве — из-

Наоруџајмо орангутане

Енглески центлмени одувек су сматрали за најотменији спорт — лов у дунглама. У последње време нарочиту популарност стекао је лов на орангутане у Сараваци. Одстрел мајмуна узео је такве размере да овим животињама прети потпуно истребљење. Мада је убијање орангутана забрањено и кажњавано се и затвором и новчаном казном од 5000 малезијских долара, ловаца је све више. Како сматра лист „Азијски магазин“ једино решење је „наоруџати орангутане пушкама да би могли сами себе да браће“.

Стенографија и поезија

Неки енглески професор стенографије почео је своје предавање, прво на овогодишњем летњем курсу, овако: „Познато је да је песник Греј писао своју песму „Тугованка на сеоском гробљу“ пуних седам година. Видите, да је Греј знао стенографију могао је написати за седам минута“!

Сопствени некролог

Један судија у Денвилу, у америчкој савезној држави Контиакију, измислио је оригиналан начин „давања лекције“ неопрезним возачима, аутомобила. Поред новчане казне или казне затвором, што зависи од тежине прекршаја, он од сваког кажњеног возача захтева да напише своју сопствену посмртну листу и некролог. Кажу да ова мера даје одличне резултате.

ХУМОРЕСКА

ПРОФЕСОРОВ ДОКАЗ

Доктор Фридрих Босхофер, професор хемије и научник светског гласа, затекао је своју жену Ирену прилично замишљену. Додуше, он је то приметно тек после ручка, јер је на његова питања одговарала само једносложним речима.

— Шта ти је? — запитао је прилично незаинтересовано.

Жена се некако несигурно осмехнула.

— Прилично глупа прича — почела је устезујући се. — На одмору, у бањи, упознала сам се с једном љупком младом женом, неким Агнесом Штуб.

Била је наводно била супруга неког високог чиновника... Ти знаш, ја сам прилично резервисана кад су у питању та бањска познанства. Заборављам их чим одем из бање. Али, овог пута сам начинила изузетак и позвала је да ме посети и овде, код куће.

— Слушај ли ти мене уопште?!

Професор се тргао из мисли.

— Да, свакако... позвала си неког да те посети. Баш лепо...

— Не, нисам позвала неког да ме посети — наставила је жена оштрије. — Позвала сам ту младу же-

ну, Агнесу Штуб. Била је три пута и заиста ми се свидела.

Професор Босхофер покуша да покаже како је заинтересован за женину причу.

— Лепо — рече смешећи се. — Позови је опет.

— О томе ћемо још да разговарамо — настави же на још оштрије. — Не бих желела да изгледа да некако сумњам у њу, али морам ти рећи да баш и немам пуно поверења. Она је лепа и млада и некако се сувише приљубила уз мене... И како да ти кажем, све ми се чини да ту нису чиста посла.

— Молила ме је да јој дам новац.

— Аха — климну он главом. — Молила те је за новац...

— А даље?

— Да, молила је новац, али не без противвредности. Мора да је тренутно

у оскудици... За две стотине марака, колико сам јој дала да ми је... треба да видим, нисам ја баш неопрезна кад је у питању новац... дала ми је један бисер. Ја знам колико бисери вреде и ако је ово зрно бисера право, направила сам добар посао. Поред тога, одавно већ желим да имам на ланчићу један бисер као привесак. Ево, да видиш...

У малој сомотској кутији лежало је зрно бисера, крупно као лешник.

— И шта је даље било? — запита професор мало неспрљиво.

— Шта даље! — прасну жена. — Шта би имало да буде даље? Мога бих са овим бисером да одем до неког јувелира, али би то било мало незгодно, јер помало сумњам да је бисер лажан и да сам свој новац просто бацила кроз прозор. Можеш ли ти да

утврдиш да ли је бисер прави?

— Ништа лакше од тога — промрмља професор. — Дај ми тај бисер — додаде и упути се у своју кућну лабораторију да би се већ после неколико минута вратио.

— Па? — дочека га узбуђена фрау Ирена.

— Бисер је прави — одговори он. — И ја сам спреман да ти чак дам писмену потврду.

— Њу можеш да задржиш за себе — насмеја се задовољно фрау Ирена. — Баш сам срећна. Дај ми бисер.

Доктор Босхофер зачуће но диже обрве.

— Бисер? — запита мало збуњено. — Потопио сам га у хлороводоничну киселину и он се за три минута потпуно растопио. То је најбољи доказ да је био прави...

ОБАВЕШТАЈЦИ ПРВОГ УСТАНКА

За обавештајну службу може се рећи да постоји „откако је света и века“. За њу зна и наша народна песма која је назива „ухођењем“. Тако Косачић Иван уходи Турке пред козовску битку. Вековима после пораза на Косову таквим су се пословима бавили најчешће хајдучки јатаци, али су понекад и сами хајдучи прерушени у турске хаљине стизали у центре турске силе. Тако је Станко Сочивица, да би извидео колика је турска снага у Травнику, успео не само да се увуче у овај град већ да у њему проведе неколико дана непримећен. Уходе су одабирале међу најхрабријима и највештијима, а на овом свом послу „били су од раскида са својим животом“. Јер, многи се с њега више ни када нису вратили. Припремање „бусије“, изненадног напада на непријатеља могло је да уследи само после тачних обавештења којим ће путем овај проћи, што значи да су пре тога уходе добиле тачна и сигурна обавештења о кретању непријатеља, па и времену кад ће се наћи у „бусију“.

У време првог устанка, кад је сва Србија представљала један велики ратнички логор изложен непријатељу са свих страна, обавештајна служба постала је врло значајна. Сваки податак о кретању Турака и њиховим намерама био је од велике користи за устанике. Међутим, након су устаници имали својих пријатеља и ван побуњеног пашалука, било је појединачна која су због личне користи и за награду обавештавали непријате

ља о ономе што се дешава у устаничкој Србији, на пример на који се крај спрема њена војска.

Обавештајци су се у устаничкој Србији називали: уходе, гласници, гласноше. Они спољни или Срби који служе туђина, прето; шпиони. У Карађорђевој законнику за такве је одређена најстрожа казна: „Који би се Србин урутио и осведочио да тајно води разговоре с Турцима и пријатељство, то јест шпионлук, да Турцима доказује и род свој издаје, тај да се казни: да му се пребију обе ноге на два места, и обе руке и тако жив да се дигне на кодо и да се не скине док кост траје.“

Аустријске власти биле су посебно заинтересоване за догађаје у устаничкој Србији. Земун је тада био прави обавештајни „пункт“ за догађаје у Србији. У њега су стизали Србијанци на тав, „параторију“ због својих трговачких и других послова и од њих су аустријске власти хтеле да дознају шта се дешава у Србији и шта устаници смерају. Међутим, трговци су обично ћутали или скретали разговоре на нешто друго. „Србијанци су закопчани и неповерљиви, од њих се го тово ништа не може сазнати — јавно је у Беч командант овог деда аустријске војне границе. Па ипак и поред те затворености у Земуну се ода ло неколико ухода, које су послане из Србије да извиде какво је расположење земунских грађана према устаницима: „Тајне ваше никоме не поверавајте... Намере ваше да нико не сазна...“ —

поручивали су устаницима њихови пријатељи из Аустрије, међу њима и Доситеј Обрадовић.

Устаничка Србија постала је поприште не само ратничких сукоба између једног малог народа и још моћне отоманске царевине него и дипломатских интрига између Аустрије, Русије, Турске па потом и Француске. У том великом сукобу међународних интереса устаници су настојали да пронађу свој пут како би сачували слободу. Немоћни пред сплеткама високе дипломатије, они су се сасвим предали одбрани своје земље, сматрајући да ће њихови ратни успеси највише допринети коначном ослобођењу земље. У складу с таквим схватањима они су изградили и своју одбрамбену обавештајну службу, која се почела развијати већ од првих дана устанка. Кад су с пролећа 1804. устаници опседали Београд, добијали су врло важне вести из Земуна. „Ми смо имали плаћена пријатеља у Земуну, каже Прота Матија, и како разабере да ће Турци сутра на нас ударити, он дође према нама у равани, с оне стране Саве, натрпа трске или сламе, запали велики пламен — видимо и већ познамо да ће Турци сутра изаћи на бој и бивамо спремни. А лако је њему дознати, јер земунски трговци и њихов тумач сваки дан у Београд прелазе својим пословима пак дознају.“

Устаници у Србији опомињали су њихови искрени пријатељи из „прекосавских и прекодунавских страна“ да не верују никако сваком тр-

говцу у Земуну од којих на бављају своје „војне и друге потребе“, јер су аустријске власти вешто убацивале своје трговце — шпијуне у Београд. Да је то тачно, може да се види из великог броја тајних докумената оног времена. У једном од њих се каже: „Преклињем вас свим најмилијим на свету да овај рукопис (то јест шпијунов) никоме не показујете, јер би живот мој и код најмањег дозрења био у опасности“. Ради се о једном земунском трговцу који је у Београду дознао врло значајне вести и пренео их аустријским властима.

Међутим, устаници су и поред свих тешкоћа ипак прима

ли на време обавештења о кретању непријатеља, куда ће овај проћи, у коликом броју и где га је најзгодније сачекати. За оне који су пружили та драгоцену обавештења говорило се „један човек“. „Дође један човек из Ноћаја — казује Петар Јокић, Карађорђевог буљубаша и каже Чупићу да је неки паша превезао свога сина на Кленку и носи богат плен, и робље са собом, па с тим иде у Босну. Стојан одмах рече оном човеку да иде и разабере: хоће ли Турци Сремом или ће водом уза Саву. Човек оде и други дан пре зоре дође и каже да је паша ноћу у Митровици и да ће уза Саву да иде даље. Одмах се договоримо да идемо и да га пресретнемо...“

„Један човек“, „наш пријатељ“, „неко ко жели срећу на роду нашем“ — тако су означавани обавештајци у првом устанку, јер се ма колико био заслужан, није хтело одавати њихово име. Ноћима и данима они су се провлачили кроз непријатељске редове да би „отацству своје довели гласе о непријатељу његовом“. Били су то скромни људи, сељаци који су стизали дубоко у непријатељску позадину. Успевали су да се у њу пробију и да се поново врате. Слепци, гуслари, богали, пројаци — сваки је од њих вршио корисну дужност обавештајца и саопштавао устаничким старешинама оно што је дознао о непријатељу на свом дугом мукотрпном путу.

За оне који су одређени да сазнају непријатељске намере говорило се да треба да их „провиде“. Тај израз је употребљаван за домаће обавештајце. Они су имали посебне знакове распознавања и сигнализације. Устаничкој војсци или појединим њеним одредима јављали су се подражавањем животињских гласова: сове, орла, ћука, разних других птица, па потом вучим завијањем. Уочи битке на Мишару, Карађорђе је наређивао да се извиди предели између Дрине и Шапца, нарочито око Ђуприје на Думачи. Одред који је требало да изврши ово ухођење предводио је Милош Стојићевић, у устанку назван Милош од Поцерја. Милошев одред задржао се нешто дуже па је Карађорђе већ постао сумњичав „Има ли ко да заурла као вук? (То је био договор за распознавање). „А шта у војци нема, казује Петар Јокић, Карађорђевог буљубаша. Наће се један и арлауку као прави вук. А ја! Нема одзива. — „Којекуде, још јаче подвикни! — рече Карађорђе. Онај се продере још јаче. Узалуд! Нема одговора. „Е по души га! — рече господар, да ме балава деца преварише! Избаците једну пушку, па шта му драго!“ Избацише. Он слуша, али гласа нема. На један мах пуче пушка. — „Ето их, ето!“ — рече весело господар... И Милош од Поцерја убрзо се појави пред њим да му саопшти све што је сазнао на свом ухођењу...“

Вести о кретању непријатеља или његовим припремама саопштаване су димом, махањем марамицом с дрвета, паљењем ватре, светилкама. То су били „брзи знаци“ који су прихватани с одређених места да би што пре стигли устаничкој војсци.

Изгледа да су устаничке вође имале и свој „тајнопис“ за који су постојале шифре, а биле су писане и таквом теч

ДЕЈВИ КРОКЕТ И БЕЛИ ИНДИЈАНАЦ

ДОК ЈЕ УМОРНИ ДЕЧАК СПАВАО, ДЕЈВИ ЈЕ ПОСМАТРАО КАКО ИНДИЈАНЦИ ПОЛАЗЕ У ПОТЕРУ...

КАД СЕ НИКО ПРОБУДИО, ДЕЈВИ ГА ЈЕ НАХРАНИО КОРЕЊЕМ И ДИВЉИМ ПЛОДОВИМА.

НЕШТО КАСНИЈЕ, РАТНИЦИ ПЛЕМЕНА ЦРНА НОГА ВРАТИЛИ СУ СЕ НЕ НАШАВШИ ТЕЛА...

ВИДРА ЈЕ ОКЛЕВАО. СТАЈАО ЈЕ КРАЈ ВОДОПАДА ЧАК И КАД ЈЕ И ПОСЛЕДЊИ РАТНИК ОТИШАО...

Тајанствено острво

ПО РОМАНУ
ЖИЛА ВЕРНА
ЦРТА: И. КРУЉЕВИЋ

Шах КРОЗ ШАХОВСКИ СВЕТ

Филм „Дама Г6“

У Сарајеву се овог лета снима филм „Дама Г6“, шаховској каријери великог мајстора Светозара Глигорића. Необичан наслов филма је добио по једном догађају с Олимпијског првенства Београда 1937. године за шахиста до 14 година. У последњем колу Глигорић је победио свог противника и квалификовао се за финале. У тренутку када је схватио да је по-

пажљиво пратио развој догађаја и решио да Глигорић наступи на финалном турниру на коме је освојио прво место.

Пропазна титула

Титула шампионског мајстора је трајна и од њених носилаца не тражи се да је потврђују. Изузетак представља Совјетски Савез где се од шаховских мајстора тражи да учествују на турнирима и об-

мало познатих земаља. Међутим, да је шах ухватио корења и у њој сведочи одигравање Првог шампионата. На турниру је учествовало само 10 најбољих шахиста између којих је победио др Биљап са 6,5 поена испред Ерозега са 6, Ибрахимоглу са 5,5, Олгача са 5 и других. Са овог турнира, који је одигран у Истанбулу, др Биљап квалификовао се за зонско такмичење за првенство света у шаху.

Атомски шах

Најновији реформатори шаховске игре предлажу да шаховска табла буде увећана са 64 на 144 поља како би на њој могли да дејствују тенкови, авиони, па чак и атомске бомбе. Предлаже се да пешак кад дође до изводног поља постаје атомска бомба! Његово дејство може да буде само једнократно, али у одређеном радијусу том приликом би биле уништене и сопствене и противничке фигуре. После тога игра се наставља даље — све док и последња фигура не буде „уништена“. Попут многих ранијих вероватно ни овај, не баш мудар, предлог никад неће бити реализован.

Шаховски „чувари“

Да само један потез некад може да буде одлучујући за победу показују и ова два примера. Гилсбери је изгубио партију од Ласкера, али је у анализи пронашао да је могао играти јаче. Тај нови потез чувао је пуних 9 година док му се није пружила прилика да га одигра управо против Ласкера и постигне победу. Авербах је један потез чувао пуних 18 година и као теоретску новост применио га је на првенству Москве против Естрина и однео победу.

Први шампионат Турске

На светској шаховској арени Турска је једна од ретких

ОВАКО ТРЕНИРА СВЕТСКИ РЕКОРДЕР

Рон Кларк, светски рекордер у трчању на 5.000 метара тренира веома оштро али и паметно. Он се служи „машином за трчање“ а при том тренингу посебним уређајима контролише рад срца и употребљава кисеоника, што је за једног тркача од пресудног значаја.

Није узео у обзир

Један провалник, иначе стари познаник данске полиције, налазио се управо пред судијом кад су овог обавестили да су се два чувара случајно затворила у једну ћелију и да досад нису успели да их избаве. Провалник се понудио да он обави тај посао и, наравно, успео је у томе. Судија је, међутим, одбио да му узме као олакшавајућу околност ово „добро“ дело.

Задах и болест

„Задах? Ви сте болесни!“ Те речи, вероватно, изговараће ускоро лекари приликом прегледа болесника и постављања дијагнозе.

Амерички медицински стручњаци већ врше експерименте с новим методом одређивања болести. У стаклену комору у којој се налази болесник убације се ваздух одређеног састава. Затим се он одводи кроз нарочиту цев и анализира.

Веома је важно, истичу аутори новог метода, одредити материје у ваздуху карактеристичне за здравог човека (досад је утврђено присуство 24 такве материје). Свако одступање од нормале биће знак да је у питању неко обољење.

ражен Глигорићев противник је горко заплакао јер су му врата за финалне сусрете била затворена. За столом се одиграла мада драма. Глигорић се најзад одлучио: мило право вратио је позицију када су изгледали били равноправни и партија је постављена. У овој првој, већ одиграјаној партији, његов партнер је погрешно, па му је Глигорић однео фигуру одигравши потез да... на ге-6. Овог пута игра је кренула другим путем и мада је био пред поновном победом, Глигорић је погрешно и изгубио. Поражени се квалификовао за финале, а његов победник морао да чека наредну годину да није било судије турнира. Он је

НЕОБИЧАН ОБЕЛИСК

Један од најлепших дела Словеније, која обилује природним лепо-тама, јесте Логарска долина којом тече река Савиња, ле-

КАКВА ТИТУЛА!

Испуњавајући пореску при-јаву једна житељка западног Берлина убележила је у њу своје занимање овако: „Ун-фалшенденкерпербехиндerten-бешетфигунгстерапеутин“. У немачкој ортографији ова реч има 55 слова а на наш језик могла би се превести овако: лекарка-терапеут која се бави оспособљавањем за рад особа с разним телесним недостацима.

Изгледа да је ово најдужа реч у немачком језику. И мо-жда не само у немачком.

ва притока Саве. Савиња из-вире између Савињских и Ка-миничких Алпа, у непосредној близини аустријске границе, а улива се у Саву код Зиданог Моста.

Логарска долина, којом се за време леденог доба кре-тао велики ледник, има кли-сураст кањонски изглед. До-линске стране се издижу над реком и по неколико стотина метара. Посебном привлачно-шћу и лепотом у овој долини истиче се висока кречњачка стена, којој су становници о-ближњих места дали сасвим одговарајући име „Игла“. О-во необично дело природе као какав обелиск диже се на левој долиној страни, 4 километра узводно од малог места Луче. Словеначки алпи-нисти који су се пели на врх „Игле“ измерили су њену ви-сину (82 метра) и на сам врх поболи заставу. У подножју „Игле“ налазе се две кратке пећинице и као кроз тунел усечен пут који се пробија живописном Логарском доли-ном. Бројни туристи прили-ком посете Логарској доли-ни радо се заустављају пред овим необичним обелиском и фотографишу га.

ДЕЛО ПРИРОДЕ — ОБЕЛИСК „ИГЛА“

Писма читалаца

Редован сам читалац вашег листа „Политикин забав-ник“ и много ме је обрадовала рубрика „Писма читалаца“, преко које се могу упознати са друговима и другарицама широм Југославије. Имам 15 година и желим да се допису-јем. Језик дописивања: српскохрватски и македонски. Ску-пљам разгледнице и волим модерну музику.

Петковски Борис
Ул. Никола Вапцаров 9
Куманово (СРМ)

Ученице смо I и II разреда гимназије и радо бисмо се дописивале са пријатељима из земље и иностранства. Скупљамо: разгледнице грамофонске плоче, марке, прос-пекте, стари новац, журнале. Волимо књижевност, спорт (фудбал и ватерполо), филм, забавну музику, плес и на-рочито нас одушевљава поезија. Језик дописивања: руски и српскохрватски (Драшковић Ањелка, 16 година), ен-глески и српскохрватски (Маца Франовић, 15 година),

Наше адресе:
Драшковић Ањелка
ИГАЛО — Херцег-Нови
Маца Франовић
Ул. Рузвелтова 23-а
БЕОГРАД

Здраво драги мој друже, било да си девојчица или дечак. Ја живим у граду Томску. Завршио сам шести и сад ћу у седми. Име ми је Борис а презиме Кривенков. Желео бих да се с тобом дописујем. Шта је твој хоби? Ја скупљам слике глумаца, разгледнице, обичне дописнице, интересује ме и филм (Брижит Бардо). Напиши ми у који разред идеш. И колико ти је година.

Немој да одбијеш моју молбу. Чекам твоје писмо.

СССР
Г. Томск 3
Ул. Бакунина 7
д/д Н 9
Кривенкову Борис

Одушељен сам вашим листом, много ме је обрадо-вао нови стрип „Дејви Крокет бели Индијанац“. Желим да се дописујем са друговима и другарицама широм земље, да размењујемо: фотографије глумаца, фудбалера, марке, разгледнице и стари новац.

Миодраг Ђорђевић
Ул. Републичанска 30
Баваниште — Банат

Редовно читам ваш лист. Желела бих да се допи-сујем са другарицама и друговима из земље и иностранства. Завршила сам V разред и имам 12 година. Језик до-писивања: руски и српскохрватски. Скупљам разгледнице и омоте од чоколаде.

Љиљана Бошковић
Ул. Булевар ослобођења 162
Велика Плана

Зовем се Бошковић Јовиша и имам 11 година. Завр-шио сам V разред. Желим да се дописујем са друговима и другарицама из земље и иностранства. Језик дописивања: руски и српскохрватски.

Јовиша Бошковић
Ул. Булевар ослобођења 75
Велика Плана

Редован сам читалац вашег листа и желела бих да се дописујем са својим вршњацима широм наше земље. Зовем се Ђурђевић Мирјана, идем у VII разред, имам 13 година. Скупљам: фотографије глумаца, разгледнице, омоте од чоколаде и проспекте градова. Језик дописивања: српскохрватски и руски.

Ђурђевић Мирјана
Ул. 7. јули 32
Алексинач

Драга редакцијо,

Имам 17 година и желео бих да се дописујем са дру-говима и другарицама из земље и иностранства. Молио бих све оне који поседују стари новац да ми се јаве ради раз-мењивања. Скупљам стари новац, слике електричара (на-рочито Битлса, Ролинг Стоунса, Кинкса и др.) и разглед-нице.

Михајло Чукаловић
Ул. Бранка Радичевића 6/1
Власотинце
(Југославија)

Зовем се Миленко. Имам 14 година, завршио сам 7. разред основне школе. Желим да се дописујем са друговима и другарицама из земље и иностранства на српскохрватском и руском језику.

Миленко Савовић
Ул. Обилићева 89/6
Чачак
(Југославија)

Редован сам читалац „Политикиног забавника“ и же-лела бих да се дописујем са другарицама и друговима широм земље. Зовем се Гордана, имам 10 година и идем у IV разред. Сакупљам: салвете, омоте од чоколаде и раз-гледнице. Језик дописивања српскохрватски.

Гордана Ђурђевић
Ул. 7. јули 32
Алексинач

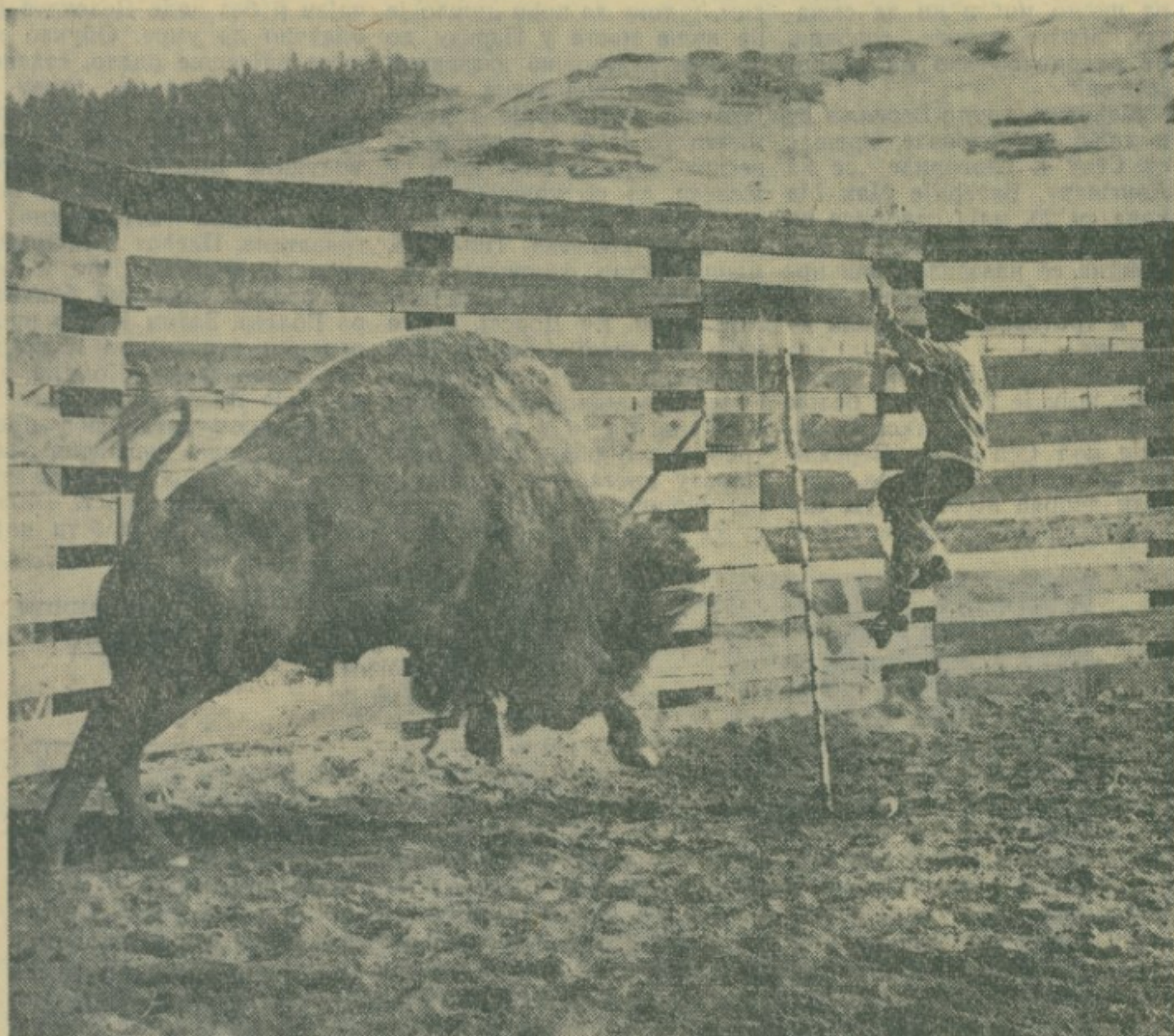
Сталан сам читалац вашег листа „Политикин забав-ник“ па бих вас замолио да у њему објавите моју адресу. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из земље и иностранства. Имам 16 година и ученик сам машинске техничке школе. Скупљам марке и разгледнице, такође волим забавну музику. Језик дописивања: немачки и српскохрватски.

Драгиша Живадиновић
Трговиште бр. 1
Књажевац — Југославија

WALT DISNEY МАЧКА ДЕТЕКТИВ

БУФАЛО СЕ НЕ ПРЕДАЈЕ

ДОК НА ОТВОРЕНОМ ПОЉУ БУФАЛО ОБИЧНО НЕ НАПАДА ЧОВЕКА АКО ОВАЈ НЕ ТРЧИ, ДОТЛЕ ЈЕ ЗА ОНОГ КО СЕ СЛУЧАЈНО НАЂЕ У ЗАТВОРЕНОМ ПРОСТОРУ СА БИЗОНИМА НАЈБОЉЕ ДА ШТО ПРЕ УМАКНЕ ПРЕКО ОГРАДЕ

Они који се сећају старих вестерн-филмова сложине се да нема уз будљивијега призора од оног кад се крдо буфала као бујица ваља преко прерије. Иза њега остаје само пустош. Данас се сличне сцене могу видети али само на једном месту у свету — у резервату за бизоне у савезној држави Монтани.

Никада људи нису за краће време направили већи масакр као при истребљењу буфала са великих равнина Америке. Пре него што су бели освојили овај континент десетине милиона буфала (неки

чак сматрају да их је било и до сто милиона) господарило је Северном Америком. Сматра се да никад ниједна друга врста крупнијих животиња није била бројнија на земљи од буфала, једино је човек био бројнији од њих. Па ипак, за свега педесетак година у другој половини прошлог века буфало је готово потпуно збрисан са лица земље. У почетку људи су их убијали просто из разаноде, за тим због коже и језика, који се сматрао за деликатес, и на крају због костију.

Уништавање ових цинковских преживара ишло је тако брзо да је 1887. године Национални музеј био принуђен да пошаље десетак ловаца да убију једног бизона да би га препарирали за музеј. Али, узалуд су ловци трагали месецима, ниједног буфала нису ни видели. Према провереним подацима у току 1894. године на територији Сједињених Држава, где је некад врело од десетина милиона буфала, остало је свега ДВАДЕСЕТ ових животиња. Тек су онда људи схватили шта су учинили.

Да би спречила потпуно истребљење буфала, америчка влада основала је резерват за бизоне у држави Монтани. Године 1909. у њему је било свега 24 буфала допремљених из свих крајева САД. Највише буфала набављено је од Индијанца Брзог којота, чувеног ловца на буфала. Сада у овом резервату има око 500 буфала а рачуна се да их у Северној Америци има још око 20.000, од чега највиши број припада приватним лицима.

Десетак каубоја који воде рачуна о буфалима у резервату раде врло опрезно и са многог поштовања према бизонима. Јер, треба знати да нико није поштовао буфала да припитоми буфала. Мада буфало доста слабо види, он има тако истанчан слух да осећа каубоја на неколико стотина метара. Обично не напада човека или коња, али ако му се нађу на путу, он се неће склонити. Тешко ономе на кога налет.

Бизони се крећу у крду и то тако да сви одједном као на неки знак полете у истом правцу као из топа избачени. Увек се крећу тако великом брзином да их ни коњи не могу стићи. Њихова издржљивост запањује. Они могу у свако доба да туку у брзини и издржљивости по три одморна коња који се сменују.

Када трчи баца једновременно све четири ноге.

Буфало јури за коњем или каубојем кад се деси — што је доста редак случај — да се одвоји од стада. Пошто му ни коњ ни човек не могу бити до стојни противници у брзини, морају се снаћи. У највећем броју случајева буфало неће напасти ни коња ни човека који стоје у месту, али зато наспрехе на све што је у покрету. Зато је кад буфало појури за коњем или човеком најбоље стати. Међутим, мали је број људи са тако jakim живцима који то могу да учине. Обично, у тим тренуцима људе обузме паника и они беже главом без обзира. Са коњима је још горе: нема тог коња који може остати миран кад види буфала како јури у његовом правцу.

Каубојима треба најмање недељу дана да натерају крдо буфала у огађен простор где их могу хватати појединачно. Сабити у мали огађен простор, буфало постаје нервозан и заплашен па представља сасвим другу животињу него када се налази на отвореном пољу. У ствари, ограда која опкољава бизона ништавна је препрека у односу на њихову огромну снагу, па ипак ниједан се буфало не сети, или усуди, да јурне на њу и разбије је.

О томе да ли неког старог буфала треба убити или којег младог треба продати одлучује Дејв Мејс, управник резервата. Цена младог буфала износи око 200 долара док су веће животиње још скупље. Ниједан фармер не може да купи више од једног пара — мужјака и женку — јер има

Буфало — или како се амерички бизон научно зове *Bison americanus* — и поред најнемилојсрднијег уништавања које историја познаје не престаје да води борбу за свој опстанак.

далеко више муштерија него бизона.

Дејв Мејс који се већ пуних осам година налази на овом резервату каже: „Неко би помислио да су ми за ових осам година бизони досадили и да једва чекам да одем на други посао. Напротив, бизони су такве животиње да што је човек дужи с њима, утолико их више воли. Истина, њима никад не треба веровати и они представљају сталну опасност за човека. Али како су се људи понели према њима, није ни чудо што су такви.“

Када је резерват основан почетком овог века, људи нису имали никакво искуства са буфалима и зато су веровали да ће бити најбоље ако их чувају помоћу паса, као овце. Али разочарење је убрзо дошло јер бизони нису овце. Кад би неки пас пришао буфалу у намери да га врати, овај би се окретао против њега и јурио га док га не би стигао и распорио својим оштрим рогама. Како су бизони бржи од паса, то су се ови последњи врло рђаво провадили и убрзо су били повучени из резервата. Али, буфало није само бржи од коња и пса, он је бржи и од свих других животиња Северне Америке са изузетком једне врсте северних јелена.

Они који купују буфала чине то у највећем броју случајева — да би се разонодили. Само, за све оне који набаве буфала велики је проблем како га чувати.

Бизони су врло мирољубиве животиње у међусобним односима и ретко се када дешава да се потуку сем у сезони парења. Па чак и кад насту-

пи ова сезона, обично у августу, бикови ретко долазе у сукоб и то ако се два бика намере на исту женку. У том случају они се туку док се један не преда и одустане. Ове борбе могу да трају и по неколико дана и за то време поједини бикови изгубе и по сто педесет килограма у тежини. Иначе, бизони су дуги до 3,5 м, високи 1,9 а тешки и до 1500 кг.

Постоје многобројна упутства како се буфало може припитомити. Међутим, све су то празна причања јер буфало спада међу малобројне животиње које се не могу припитомити. Вероватно их је при рода томе научила после страховитог покоља који је извршен над њима. Чак и мали буфало чим се роди бежи од човека као од највећег непријатеља.

Највеће истребљење буфала извршено је у време изградње Пацифичке пруге. Компанија која је изводила радове најмиле је пуковника Вилијама Кодиа за тада фантастичну своту од 500 долара да отера буфала што даље од пруге. Пуковник Кодиа сматрао је да ће буфало бити најмање опасан ако буде мртав. И тада је отпочело највеће уништавање животиња које историја познаје. Само у току 18 месеци убијено је око 5000 буфала. Захваљујући томе пуковник Кодиа је добио надimak под којим је постао познат у целом свету — Буфало Бил.

И да није било Индијанца Брзог којота који је ухватио два сасвим млада пара буфала тешко да би буфало био сачуван од потпуног уништења. Јер, углавном, од та четири млада бизона створено је стадо које се сада налази у резервату у Монтани.

МОРСКИ САРИ

„Морски сари“, како се назива нова одећа за купање, није намењен купачицама — помодаркама, већ онима који воле да пливају у хладној води, смучарима на води, гмурцима и подводним риболовцима.

Овај „костим за купање“ облачи се овако: најпре се кроз округле отворе на једном крају широке траке провуку стопала. Затим се „морски сари“ омотава око тела одоздо навише, и то на тај начин да „прстенови“ чврсто прилежу уз тело и прелазе један преко другог за трећину ширине траке. На крају се кроз оба отвора на супротном крају траке провуку руке и — пливач је спреман за воду.

„Морски сари“ тако чврсто прилежу уз тело да вода не може да продере између „прстенова“. Синтетичка гума од које је трака начињена толико је еластична да се пливач осећа потпуно слободан у покретима. Материјал је рђав проводник топлоте, тако да је у „сарију“ много топлије него у обичном купаћем костиму.

Најзад, занимљиво је и то да се „морски сари“ израђује у једној величини, и за мушкарце и за жене свих узраста и дебљина.

ТАЈНА СТАКЛЕНЕ ПЛОЧЕ

Неочекивана и необична открића представљају за археологе праву радост. Међутим, овог пута необично откриће збуњило је археологе, а стручњаке за технологију стакла ставило пред тежак проблем.

Приликом ископавања у Бет Шериму, у близини данашњег израелског града Хайфе, археолози су нашли стаклену плочу тешку 8,8 тона. Према мишљењу стручњака плоча је израђена у 6. веку наше ере. Прошло је 1400 година пре него што су људи успели да поново произведу тако велики комад стакла, а тек последњих деценија стручњаци могу да израде стаклене објекте веће од палестинске плоче.

Ко су ти тајанствени мајстори који су извели тај технички подвиг? И чему је у то далеко време служила цинковска стаклена плоча?

На ово питање не само што још нема одговора, већ ни било каквих прихватљивих претпоставки.

утицај игра и температура. Ако је хладно, риба ограничава свој излазак на површину.

Углавном, совјетски стручњаци су утврдили два поја-

чана ритма у узимању хране код штуке: јутарњи, и то што ранији и вечерњи. Тада треба бацати мамац са удицом...

УЧТИВОСТ ИЗНАД СВЕГА

Неком Харију Дрејперу из Чаристауна у САД познато лице украдо је пре извесног времена аутомобил. Двадесетак дана касније Дрејперу су враћена његова украдена кола. Била су беспрекорно опраћена а испод брисача на стаклу стајала је цедуља следеће садржине: „Молим вас да ми опростите што сам без питања задржао неколико дана ваша кола. Здравље моје жене захтевало је да је одвезем на

калифорнијску обалу у удобним колима“.

Дрејпер је на то одговорио следећом цедуљом и ставио је такође испод брисача: „Обавестите ме на време кад будете ишли да довете своју жену да бих вам напунио резервоар бензином“.

После неколико дана на Дрејперовим колима нашао се картон са једном једином речју: „Хвала“!

Боље је не дирати

Кад је енглески књижевник Џозеф Конрад примио једном приликом писмено обавештење двора да је одликован, коверат је неколико недеља остао на његовом писаћем столу неотворен. Заинтересована његовим ћутањем дворска администрација га запита за разлог. Одговор је био веома једноставан:

— Писац је мислио да је у коверти био позив да измири порез.

Чуди је!...

Међу високим римским личностима које су посећивале шведског књижевника Аксела Мунтеа у његовој вили на Каприју, нашао се и један страни дипломата са женом. Кад их је писац позвао да посете Виргилијев гроб, жена дипломате поче гласно да се диви споменику:

— Врло је леп овај споменик. Само ме заиста чуди Виргилијева жеља да буде сахрањен у близини железничке пруге.

НАРОД ПАРИЗА НА БАРИКАДАМА

ПРЕГЛЕДАЊЕ РУКУ ЗАРОБЉЕНИХ КОМУНАРА: СВИ ОНИ НА ЧИЈИМ СУ ДЛАНОВИМА ОТКРИВЕНИ ТРАГОВИ БАРУТА, ОДМАХ СУ СТРЕЉАНИ

Пре 95 година, с пролећа 1871. године, после трагичног пораза у француско-пруском рату, народ Париза подигао се против конзервативне Тјерове владе и образовао Комуна. Уз благонаклоност Пруса, који су се налазили пред капијама Париза, Тјер је у крви угушио побуну.

После страшних искушења у току дуге опсаде Париз је првог марта 1871. године капитулирао пред Прусима чије су трупе ушле у главни град Француске. Народ Париза понижен поразима и несрећним ратом, исцрпљен лишавањима сваке врсте и глађу, озлојеђен неправдама и друштвеном неједнакошћу, супроставио се Народној скупштини која је од почетка испољила конзервативна стремљења. Незадовољство је било појачано непопуларним мерама које су посланици предузели.

Све је то допринело да је популарност Народне гарде и Централног комитета, који је образовао народ, брзо раста. На дан 18. марта председник владе Тјер хтео је да одузме народу топове који

Махона, поражен у француско-пруском рату. Међутим, њему је била потребна и подршка Пруса. Већ 28. марта Тјер је од Бизмарка добио сагласност да се број француских трупа стационарних на Лоари, који је уговором о примирју био сведен на 30.000, повећа на 80.000. Ратни заробљеници који су се вратили из Немачке повећали су тај број убрзо на 130.000. Тако су Тјерове трупе запоселе све прилазе Паризу које нису држали Пруси. Париз се нашао пред новим, још тежим опсадом.

Војска побуњеног народа Париза бројала је у почетку 200 батаљона. Међутим, они су се брзо топили и ускоро је остало свега 126 батаљона са 160.000 људи. Већина њих су били неискусни голобради

кољеног Париза. Циљ је био Версаљ, седиште Тјерове владе. Напад који је извршен са истурених положаја Курбвоа и Џито сломио је у огњу и олову противничке артиљерије са Мон Валеријена. Код побуњеника је завладала паника и Версаљци су заузели Курбвоа, однели победе код Вилакублеа и Шатијона, заробили 2.000 побуњеничких војника, ухватили једног од њихових шефова Дивала и на лицу места га стрељали. Да је покушај пробоја обруча извршен само две недеље раније вероватно би био крунисан успехом. Тада су Тјер и његова војска још били помени. Овако, он је наговестио почетак краја владе побуњеног народа Париза.

Обруч око Париза се и даље стезао. Версаљци су напре-

тине о којима пре три месеца нисмо могли ни да сањамо. Збијте редове, грађани, не непоколебљиво на непријатеља!

Међутим, трупе Версаља су и даље напредовале, прешле су Сену и улогориле се на Лонгшану. Батерије Мак Махона су 20. маја отвориле ватру на саме зидине Париза. Комуна се налазила уочи крвавих борби за одбрану улица и тротоара овог града — државе.

Захваљујући једном издајнику који је 21. маја с белом марама у руци отворио капије код Сен Клау, Версаљци су продорили у град, заузели дворца Мует и дуж Сене стигли до моста Јене. Зау-

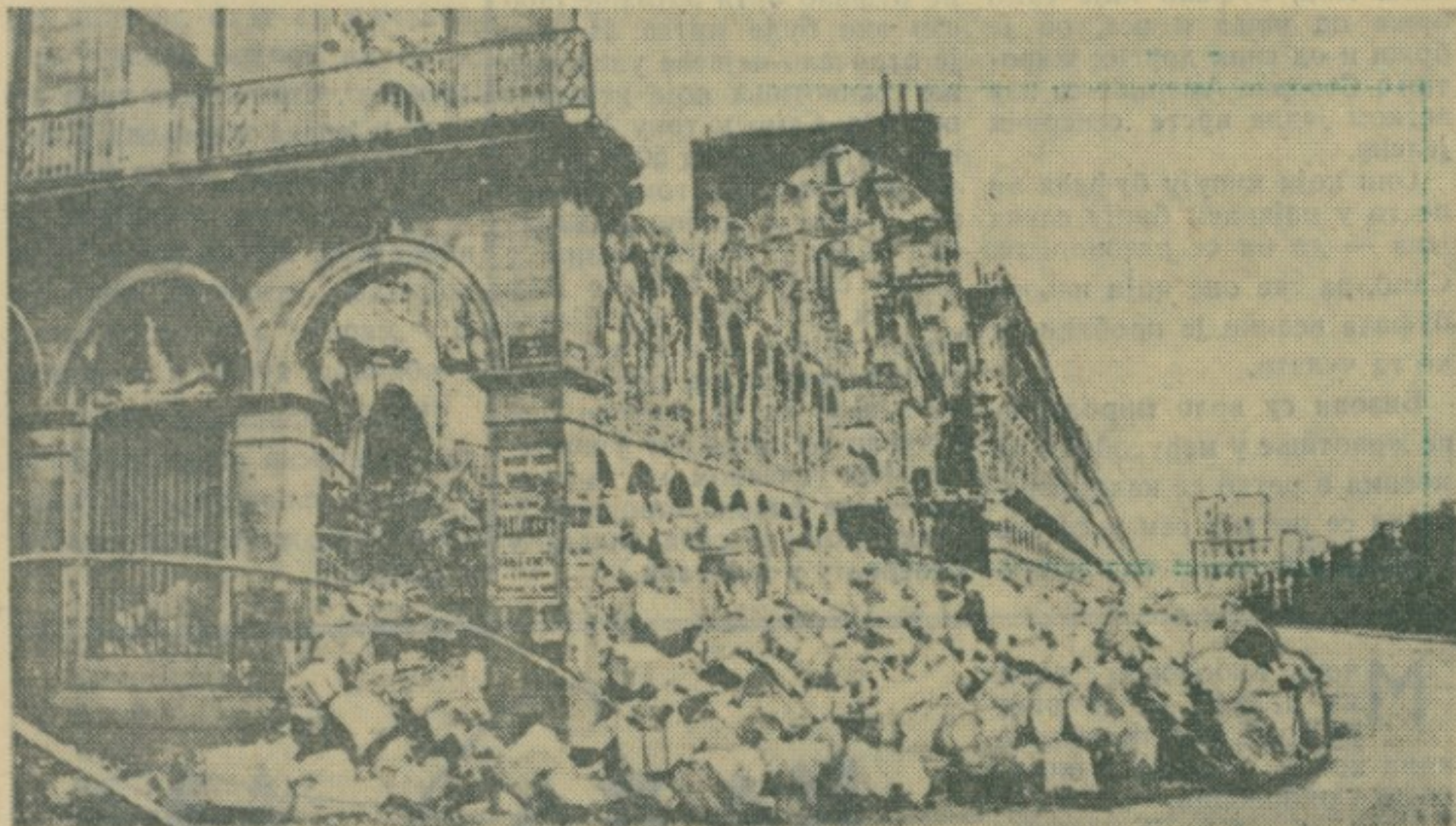
на је жестока битка. Међутим, у току те ноћи дошло је на више места у Паризу до пожара делимично изазваних запаљеним гранатама непријатељске артиљерије а делимично то је било дело несавесних људи и оних који су желели да се кривица баци на Комуна. У пламену су били двор краљева Тијерије, министарство финансија, библиотека Лувра, палата Легије части, Ке Дорсеј, многе куће у улицама Бак и Лил. Запаљена је и евакуисана Градска већница. Црква Нотр Дам спасена је у последњем тренутку. Борба у запаљеном Паризу постала је непоштен на. Јуриши и контрајуриши су се смењивали. Трупе Вер-

су му дозволили пролаз. Очајан и без наде Делеклуз је одлучио да умре. Обукао је своје најлепше одело, ставио свилени шешир на главу а око паса омотао широку црвену траку боје крви и револуције. Високо подигнуте главе кренуо је у сусрет непријатељским куршумима и гранатама. Плећаш и поносан, виђен је последњи пут у диму пред барикадама булевар Волтер. Затим је пао прорешетан куршумима и искидан шрапнелима. Комуна више није имала свог вође.

Приликом заузимања последњих улица побеђеног Париза Версаљци су показали нечовечност. Пијаши од умора и јарости вој-

ПРЕДСТАВНИЦИ ПОБУЊЕНОГ ПАРИЗА

УЛИЦА РИВОЛИ ПОСЛЕ БОРБЕ

зети су XVI, XV и један део VIII ариондисмана. У том несрећном грађанском рату версаљци су показали нечовечност и почели су стрељати ратне заробљенике Комуна. Комуна је одговорила одмаздама према таоцима.

У Савету Комуна завладала је неслога и он се убрзо распао. Сву власт преузео је Комитет јавног спаса. Делеклуз је 22. маја осудио неспособне професионалне војнике и послао је нову поруку народу Париза: „Доста професионалних војника и генерал штаба са еполетама! Нацините место народу и голоруким борцима. У име Француске, мајке свих народних револуција и сталног жаришта идеала правде и солидарности који треба да постану закони управљања светом, пођите са револуционарним жаром на непријатеља и покажите му да се Париз може продати али се не може ни предати нити победити“. Тај проглас пун древних идеала париских револуција одушевио је радничко становништво Париза.

На дан 23. маја преко 500 барикада подигнуто је на улицама незаузетог дела Париза. На лицима њихових браћула могла се прочитати непоколебљива одлучност. У предграђу Сен Оноре вође-

сања претежно састављене од провинцијалаца који су мрзели Париз и револуционарне идеале отргле су се дисциплини и чиниле су нечуване дивљаштва. У улици Сен Жак стрељано је 40 комунара без суђења. Тешко болесни Делеклуз покушавао је с напором да одржи дисциплину код својих људи. Војници Комуна, предосећајући скорни пораз а огорчени због свирепости версаљаца, почели су да врше одмазде. Братобилачки рат на улицама Париза био је на врхунцу.

Ујутро 25. маја побуњеници су држали још само источни крај Париза. Тај раднички крај Париза увек је високо носио заставе револуције и њене идеале. На барикаде крај којих су пали мушкарци, пеле су се жене и деца. Пао је мост Остерлиц и цела лева страна Сене нашла се у рукама Версаљаца. У Вастили и Шато До водиле су се борбе до истребљења.

Тог дана по подне амбасадор САД Вошбурн саветовао је Делеклузу да преговорама оконча побуну Париза. Увиђајући бесмисленост даљег отпора Делеклуз се тешка срца с чемером у души упутно капији Венсана и затражио је од непријатеља отпочињање преговора. Међутим, версаљци су га одбили и ни-

ници и официри су заустављали све пролазнике, претресали све куће и подруме и без проверавања примали све доставе. Стрељања нису престављала. Довољно је било да виде неуредну и запустелу браду, траг на рамену који би могао бити од кундака или потамнеле дланове који би могли бити задржани од барутног праха па да осумњиче несрећника за учествовање у побуни и стрељају га на лицу места. Ни жене нису поштеђене. Генерал маркиз Гагифе издвајао је одока из поворки заробљеника оне који му нису били симпатични и стрељао их. У току те крваве недеље Версаљци су укупно стрељали око 20.000 Парижана. Следећих недеља основана су 22 прека суда пред којима је до 1875. године суђено 46.835 Парижана. Од тог броја 13.000 је осуђено на робију или смрт.

су били смештени на Монмартру. Подухват није успео јер су трупе отказале послушност. Побуна је за неколико часова прерасла у праву револуцију. Тјер се са владом повукао у Версаљ где је заседала Народна скупштина. За то време у Паризу је образована влада побуњеног народа названа Савет Комунае чије је седиште било у Градској већници. Војници су стрељали непопуларне генерале Леонта и Томаа који су им дојалили својим насиљништвом. То је означило потпуни прекид између побуњеног Париза и Тјерове владе.

За борбу против Париза Тјер је одредио генерале Мак

младићи који никада нису учествовали у борбама. Правих војника, добро наоружаних и дисциплинованих, било је свега 30.000. Међутим, малобројна армија побуњеника имала је око 7.000 до 8.000 официра. На њеном челу налазио се један бивши полкофиниер, сада генерал Бержера а шеф њеног штаба био је способан млад официр велики патриота Луј Росел.

Још за време пруске опсаде у Паризу се много говорило о масовном пробоју обруча који би извршио народ. Међутим, као што се окледало тада, тако је и Комуна касно извршила масовни јуриш кроз капије оп-

довали даље од Шатијона, Вилакублеа и Нантера. Заузели су мост код Нејиа. Комунари који су били слабо наоружани водили су сјајне битке код Исија, Ванва и Монружа. Међутим, моћна артиљерија са Медона и Сен Клау даноноћно је тукла ова утврђења и ломила њихов отпор.

На челу комуна долази до размимоилажења, ратни делегат Клезере, нека врста војног команданта, оцењен је као неспособан и замењен Роселом. Основан је револуционарни суд а Риго је наименован за јавног тужиоца. На дан другог маја створен је Комитет јавног спаса састављен од пет чланова коме су дата најшира овлашћења. Само три дана касније Версаљци су заузели тврђаву Кламар и Иси. Росел у кога се полагало толико наде смењен је и на његово место дошао је десетог маја цивил Делеклуз. То је био син једног добровољца из 1792. године који се још као дете борио се на барикадама велике револуције 1948. Сада је имао 68 година и био је болестан. Међутим, његова неисцрпна енергија и патриотизам били су на врхунцу. Народнај гарди послао је следећу пламену поруку: „Жасни рат који су нам наметнули феудалци у завери са остацима монархистичког режима пролио је до сада већ много племените крви. Међутим, када мислим на дивну будућност која се указује пред вама и вашом децом, поздрављам са одушевљењем револуцију од 18. марта која је отворила Француској и Европи перспек-

Опасност на друмовима

Способност човека да се брзо прилагоди на помрцину после јачег заслепљивања опада са годинама. Овај податак је од нарочите важности за аутомобилисте који возе ноћу. У једној групи људи старијих од 55 година, који су били подвргнути тесту заслепљивања, 35 одсто њих по-

казало је да се споро прилагођавају на поновни мрак. Ова појава упозорава на велику опасност коју такви возачи, као и они који немилосрдно заслепљују кола која долазе из супротног правца, представљају за безбедност саобраћаја на друмовима.

Истовремено казна и награда

Судија за прекршаје из места Саутпорт у Енглеској осудио је пре извесног времена једног ноћног чувара на глобо од десет шилинга зато што је оставио пола часа без надзора робну кућу у којој

је запослен. Исти тај судија истовремено му је предао и награду зато што је за тих истих пола часа спасао једно дете од даљења у базену испред помещајне робне куће.

је запослен. Исти тај судија истовремено му је предао и награду зато што је за тих истих пола часа спасао једно дете од даљења у базену испред помещајне робне куће.

БАРИКАДЕ КОМУНАРА У УЛИЦИ КАТИЛЬОНЕ

ПРВА КРИГЛА ПИВА ПО ИЗЛАСКУ ИЗ ПЕЋИНЕ У ДРУШТВУ ЖЕНЕ УТЕ И КВЕРКЕ ЖАКЛИНЕ

НЕОБИЧАН ПОДВИГ

ДНЕВНИК ДОБРОВОЉНОГ УСАМЉЕНИКА

ПОСЛЕ 127 ДАНА ЛЕФЕРТИЈЕВА ЖЕНА УТА РАЗГОВАРА С ЊИМ ПРЕКО ТЕЛЕФОНА. ДЕЈВИД ЛЕФЕРТИ ЧИТА КРИМИНАЛНИ РОМАН ЕДГАРА ВАЛАСА „ЖУТА ЗМИЈА“ У ПРВИМ ДАНИМА БОРАВКА У ПЕЋИНИ

Дан 1.

После разговора са новинарима и телевизијским сниматељима, јутрос сам ушао у Боултон пећину да у њој проведем безгранично дуго време, а заборавио сам да последњи пут погледам небо... Следећих 130 дана нећу видети живо биће. Сунце ће и даље излазити и залазити, али за мене неће бити ни свитања ни звезде. Око мене су блатом покривене стене, а са зидова пећине капље вода. То ће бити мој дом.

Дан 2.

Чини ми се да сам стално жедан. Можда због парафинске лампе која гори у шатору; у њему је топло, али ван њега хладно. Сувише времена проводим читајући, мораћу нечим активнијим да се бавим.

Дан 3.

Дивно се осећам. Доручковао сам сендвич с цемом од јагода, а онда сам бацао стреле на мету. Учинићу да се навикавам на звукове у пећини: на тише и јаче капљање воде и прави тресак који, мислим, стварају комади блата који падају са стена.

Дан 5.

Питам се шта ли се дешава тамо горе. Радио сам мало с пијуком да бих одржао кондицију. Чitam занимљив криминални роман.

Дан 6.

Одлучио сам да испитам своје пребивалиште, али једна велика стена пала ми је пред ноге и ужасно ме уплашила. Уплашен сам као зец.

Дан 7.

Није ми досадно. Пишем и читам скоро непрекидно. Покушавао сам поново да истражујем пећину, али то је исувише опасно кад је човек

ДВАДЕСЕТ СЕДМОГОДИШЊИ ЕНГЛЕЗ ДЕЈВИД ЛЕФЕРТИ УШАО ЈЕ У БОУЛТОН ПЕЋИНУ, У БРИТАНСКОЈ ПОКРАЈИНИ СОМЕРСЕТ, 27. МАРТА И У ЊОЈ, НА ДУБИНИ ОД ПРЕКО 115 МЕТАРА, ПРОВЕО 130 ДАНА ИЛИ 3120 ЧАСОВА. ЖЕЛЕО ЈЕ ДА ПОТУЧЕ РЕКОРД ЈЕДНОГ ФРАНЦУЗА КОЈИ ЈЕ ИЗДРЖАО 126 ДАНА САМ У ПЕЊИНИ. И УСПЕО ЈЕ. СВЕ ВРЕМЕ ВОДИО ЈЕ ДНЕВНИК ИЗ КОГА ДОНОСИМО НАЈЗАНИМЉИВИЈЕ ОДЛОМКЕ

сам. Изгледа да ниједан ходник нема излаз.

Дан 10.

Решио сам да урежем своје име у стену, али сам брзо одустао. Не жури ми се; читава вечност је преда мном. Осећам се нервозним. Стално се осврћем око себе. Не смем ни да помислим да још 120 дана треба ту да проведем. Али, морам издржати.

Дан 13.

Погледао сам се у огледало и слика братаог човека није ми била пријатна. Оклизнуо сам се и повредио колено. Ово блато је клизаво као лед. Мораћу да будем опрезнији. Па ипак, добро сам расположен.

Дан 18.

Осећам се болесним. Мислим да сам назебао у овој влази. Надам се да ће ми сутра бити боље.

Дан 20.

Лежим стално у шатору и не осећам жељу да устанем. Једва сам самога себе приморао да се покријем. Најнепријатнији дан. Почео сам да осећам непријатне последице усамљености. Говорим себи да морам издржати.

Дан 23.

Ужасан страх и јаки грчеви у стомаку. Тешка психичка борба, али се не предајем. Како бих радо одустао, али знам колико је рада уложено у овај подухват и не бих желео никога да разочарам, а

ПОД ЗЕМЉОМ ПОВРАТАК НА ПОСЛЕ 130 ДАНА ПРОВЕДЕНИХ ПОВРШИНУ

осим тога мрзим да будем поражен. Само, неће бити лако.

Дан 25.

По свој прилици постоји граница после које ништа није више важно. Чини ми се да сам дотле доспео. Телефон не ради и ужасно је осећање, да ни у случају потребе, не могу успоставити везу са спољним светом. Али, изменити не могу ништа. (Следећег дана је померио генератор и телефон је про- радио.)

Дан 30.

Повредио сам колено. И најмањи бол је овде ужасан. Ништа не може да ми скрене пажњу са бола. Осећам се потиштеним. Да немам преко 100 књига у пећини не знам шта бих радио; полудео бих од беспослице.

Дан 34.

Скоро читав дан сам учио немачку граматiku. Одушевио сам се што време могу корисно да употребим. Нервозан сам и несрећан.

Дан 40.

Вежбао сам везивање чворова на планинарском ужету. Моје пећинске чизме нагризала је влага. Надам се да се то неће догодити са храном. Да ли се уопште могу надати да ћу се навикнути на своје пребивалиште? О томе могу још три месеца да размишљам. За 25 дана моћи ћу да напишем да је половина мог усамљеног живота протекла.

Дан 42.

Шта се то са мном догађа? Морао сам 72 пута да бацим стрелицу док сам погодио мету. Подсекао сам браду. Бркови ми упадају у супу.

Дан 44.

Читао пре подне сам хватао једну мушицу. Бацiao сам шест кеса ђубрета у рупу коју сам пронашао. Редовно бележим све што су ми казали стручњаци са Универзитета у Манчестеру. Радује ме што се неко интересује за мој подухват.

Дан 47.

Уз помоћ свеће и лампе снимиху фотографију у боји. Све сам наместио, а онда ми је камера пала у блато. Да бих самога себе расположио, скувао сам паприкаш.

Дан 51.

Досадно ми је. Не могу да се средим. Занима ме да ли се још будим свако јутро у исто време? (Мада је мислио да је спавао осам часова, он је, у ствари, проводио у сну по двадесет па и тридесет сати.)

Дан 59.

Скупио сам мртве мушице око лампе. Пошао сам у потрагу за још неким живим бићем. Преврнуо сам неколика камена и нашао инсекте. Читање моћи ока нисам склопио. Имам јаке грчеве у стомаку, а температура мога тела је тако ниска да не досеже уопште до скале термометра.

Дан 65.

Пола пута! Нисам много радостан. Још толико има дана преда мном. Али бар знам да се са сваким даном све брже приближава крај.

Дан 67.

Појео сам одличан мађарски паприкаш и кромпир пире. У овом животу има и пријатних ствари. Време пролази споро али сигурно. Чезнем да видим жену Уту и двогодишњу ћерку Жаклину. Ох, само да угледам Сунце и да се окупам.

Дан 80.

Време ужасно споро пролази. Још само педесет дана, звучи као неумесна шала. Прочитао сам поново своје књиге. Срећа да нисам понео приче о духовима, јер бих се скаменио од страха. Не желим да полудим.

Дан 82.

Доста ми је свега. Као да је још вечност преда мном. Међутим, надам се да ћу издржати. Најтеже је да нађем чиме да се забавим.

Дан 90.

Каква разлика између 89 и 90 дана! Још десет дана па 100! Што време дуже протиче, све се више бринем да ли сам заиста већ толико дана издржао у пећини.

Дан 95.

Палећи цигарету упалио, сам јастук. Ништа опасно, јер се под душеком скупљају баре. Био сам довољно дуго овде доле. Хоћу да се вратим у цивилизацију. Нисам жељан ни телевизије ни радија, већ своје жене и детета.

Дан 100.

Осветлио сам пећину са десетак свећа. Осећам се несвањено у потпуној тишини. Све ме боли и малаксао сам.

Дан 101.

Шта ће се догодити када се вратим у бучан свет? Почео сам да бацам празне конзерве и правим буку. Бар сам разбио мртву тишину и почео да се навикавам на живот под сунцем.

Дан 103.

Када сам се јавио телефоном, рекли су ми да је данас 1. август. Скоро сам се онесвестио од изненађења. Разговарао сам и са Утом али се не сећам о чему, јер сам сав сметен. Још имам два дана да издржим...

Сада сам се мало смирио. Али још не могу да схватим како сам то изгубио 24 дана. Тек, крај је близу.

Прво питање које су новинари поставили Дејвиду Лефртију по изласку из пећине било је:

— Зашто сте то учинили?

— Ни сам још не знам — одговорио им је добровољни усамљеник. — Можда зато да бих доказао себи да могу прихватити позив и да победим.

СВЕ НАОПАКО

Кондуктер трамваја повукао је полугу да би кренуо напред, али је трамвај сасвим неочекивано пошао назад и само што није налетео на кола која су стајала иза њега.

На шумском радилишту тестере и циркулари почели су да се обрћу у супротном правцу.

Радник на пумпи за нафту скинуо је наочаре и збуњено их брисао: пумпе су претакале нафту са обале на брод, а апарати су показивали да се ниво нафте у цистерни на обали не смањује, већ се повећава.

У биоскопској дворани таваница само што се није срушила од бучних protesta публике. Кино-апаратер је вероватно био пијан јер је филмску траку окретао обрнуто од краја филма према почетку.

Сви ови необични догађаји одиграли су се у шведском граду Лулео. Електрична централа даје граду истосмерну струју. Међутим, прикључујући нов кабл техничар се збуњивао и помешао је електричне полове.

КУТИЈЕ С ХРАНОМ ВЛАГА ЈЕ ОШТЕТИЛА, АЛИ БРОЈНЕ КОНЗЕРВЕ С РАЗНОВРСНОМ ХРАНОМ НИЈЕ МОГЛА ДА ПОКВАРИ

БИОГРАФИЈА У НЕГАТИВУ

Име особе на слици у негативу: Малован, рођена Милер. Њен псеудоним потиче од једног ваздухопловног официра а истовремено је и име једног убице који је пре много година погубљен у Енглеској.

Супруг: археолог.

Продуктивност: свако пола године по један роман узбудљиве и напете садржине.

Особени знаци: једна од ретких жена која пише романе ове врсте.

Филмска сценарија: сваки јој донесе по неколико десетина милиона.

Место боравка: покрајина Девоншир.

Једно од признања: када је баба данашње енглеске краљице напунила 80 година, као нарочити поклон јој је понуђено да за овај рођендан изабере радио-програм по

жељи. Она је захтевала да се један роман наше ауторке преради у радио-драму.

Укупан тираж свих њених романа: преко 70 милиона.

Мала помоћ у решавању загатке: многи њени романи преведени су и код нас. Ко је она?

Одговор:

Агата Кристи.

ОТВОРИ ОЧИ СМУЧАР НА ВОДИ

Спортиста на нашој слици жури преко таласа. То је, очигледно, смучар на води. Али, где му је моторни чамац? Јер, за ову врсту спорта моторни чамац је неопходан. Без њега смучар не само што не би могао да лети површином воде, већ не би могао ни да се одржи на њој: одмах би потонуо. Можда је, ипак, моторни чамац ту, само га ми не видимо. Нађите га и обавестите о томе дечака на скијама по чијем се лицу види да је уплашен.

Одговор:

Моторни чамац је испод смучара, а дечак је на скијама.

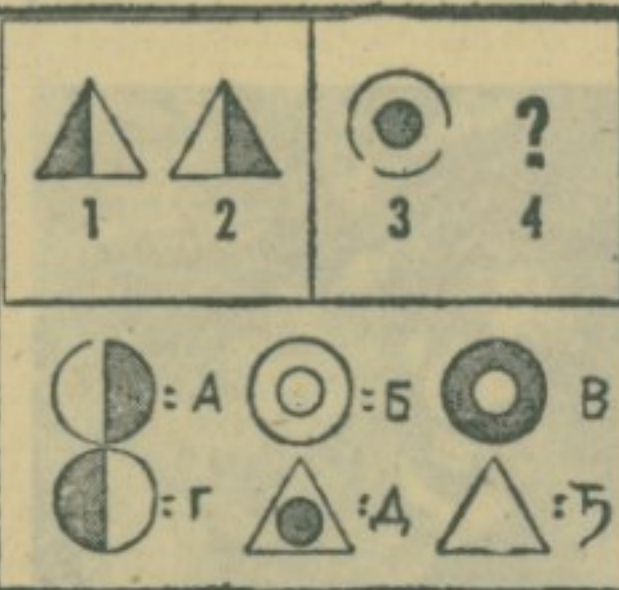
КОМБИНУЈТЕ

Тестови с комбиновањем се више користе. Помоћу њих се испитује моћ запажања, снажљивост и смисао за комбиновање.

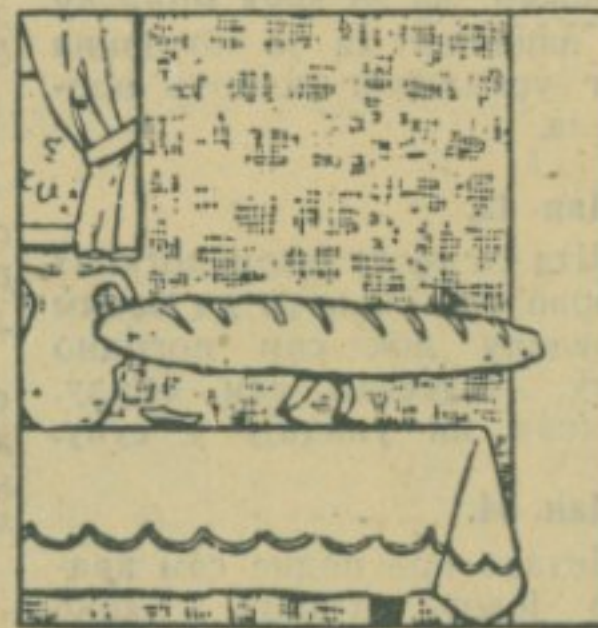
Пред вама је квадрат подељен на три дела и испуњен фигурама. У другом горњем квадрату једна фигура недостаје. Потребно је да место обележено знаком пита-

Одговор:

Треба поставити фигуру која је у другом горњем квадрату.

МАЛИ КЛОВН

НАПРАВИ САМ

ЦВЕТ — ПОДСЕТНИК

Да бисте направили овај подсетник у облику цвета, који може корисно да послужи а и симпатично изгледа кад се окачи о зид изнад радног стола или у кухињи,

потребно је да имате: више комада штофа зелене, црне, љубичасте и жуте боје, чврсти картон, лепак и маказе.

На картону нацртајте круг пречника 12,5 сантиметара и

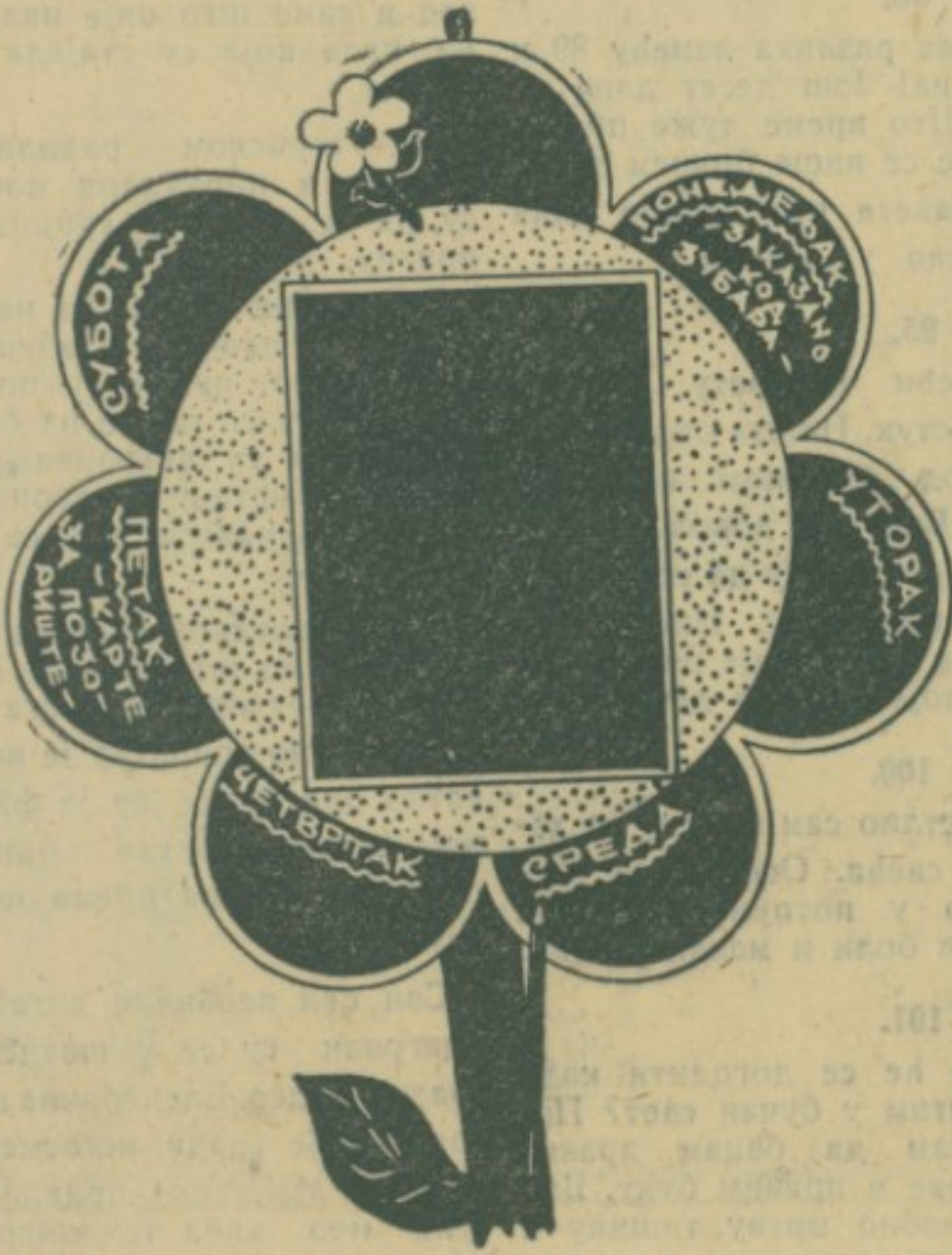
око њега 7 кружних лукова од којих сваки има пречник од 5,25 сантиметара. Затим од љубичастог штофа направите одговарајући круг и залепите га преко круга од картона.

Цветне латице направите на исти начин, то јест на сваки кружни лук од картона залепите одговарајуће парче црног штофа, пажљиво маказама обликујте ивице а затим залепите по њима сантиметар широку жуту траку. У средини круга залепите парче црног штофа у облику правоугаоника и оиничите га зеленом траком.

Дршка цвета: од картона изрежите правоугаоник величине 38х3,5 сантиметара и други од зеленог штофа величине 4х3,5 сантиметара. Штофом обавијте картон и са задње обавијте га зеленом траком. Дршку такође направите од картона и пресвуците га зеленим штофом. На доњем крају лист спојте са дршком цвета. Приликом кројења штофа за дршку на предњем делу направите попречни рез у коме ће стајати оловка светле боје којом ћете бележити рачуне. Дршку са листом залепите испод „цвета“.

Руком извезите имена дана у недељи а од жуте траке направите алику за коју ћете „цвет-подсетник“ окачити о зид.

Да би се лепак боље осушио ставите цео „цвет“ под неки тежи предмет и оставите га да стоји целе ноћи.

ОД ТАЧКЕ ДО ТАЧКЕ

Права је летња жега и дечак је још од раног јутра на обали реке. Седи у сенци дрвета и пена. Да му не би сметали остали риболовци и купачи, изабрао је једно тихо и усамљено место. Тражећи

га, отишао је далеко од града. Ипак, није уморан јер није ишао пешице.

Ако оловком повежете све бројеве од 1 до 21 видећете како је дечак дошао до овог усамљеног места.

ЗА МАТЕМАТИЧАРЕ

Између бројева у горњем реду и слова у доњем постоји одређен однос. Какав је тај однос и који број треба

да стоји у четвртном квадрату горњег реда, оном који је обележен знаком питања?

Одговор:

Бројеве од 1 до 21 видећете како је дечак дошао до овог усамљеног места.

ТРИ ЧАРАПЕ

— Горе на тавану на уже-ту виси читаво туце чарапа — казала је мајка сину. — Донеси ми, молим те, две беле или две мрке. Сасвим је свеједно. Сем белих и мрких других нема. Само брзо.

Како да нађе пар чарапа исте боје? Махо је размишљао и онда се досетио. Шта је у радио?

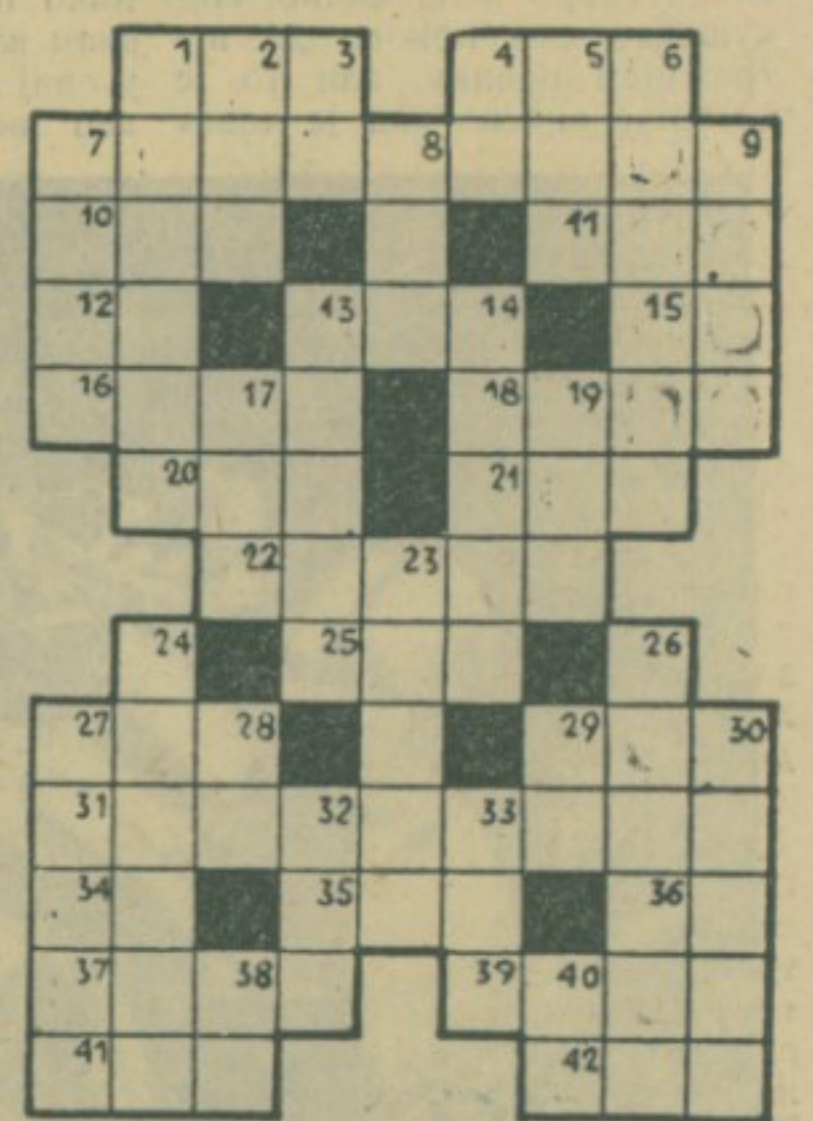
Одговор:

У радио је са ужета висило пар чарапа исте боје.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) део намештаја, 4) грчко слово, 7) име и презиме нашег књижевника („Паузи“), 10) острво у Јадранском мору, 11) домаћа животиња, 12) хемијски знак за радијум, 13) умовац, 15) предлог, 16) вода (лат.), 18) полуострво у јужном делу СССР, 20) престоница старе Аргентине, 21) врлог 22) староримски филозоф, 25) јужно воће, 27) језеро у Северној Америци, 29) једноцифрен број, 31) славни шпански књижевник („Дон Кихот“), 34) хемијски знак за тербијум, 35) име сликара Муртића, 36) два сугласника, 37) пиринач, 39) времешан, 41) птица певачица, 42) мушко име.

Усправно: 1) врста птице, 2) кретање воде, 3) два слова, 4) спев, 5) изразити представник неке врсте, 6) место у Египту, познато из другог светског рата, 7) рибаљаја, 8) познати француски књижевник („Јадници“), 9) једноцифрен број, 13) позната француска списатељица (Франсоаз), 14) мањи слободан градски простор, 17) башта, 19) крволочна звер, 23) полуострво покрај Дубровника, 24) град у Шведској, 26) наш књижевник („Зона Замфирова“), 27) страна света, 28) хемијски знак за кријдијум, 29) два слова, 30) полуострво на Јадрану, 32) врста женског ручног рада, 33) део лица, 38) историјско место у Малој Азији, 40) показна заменица.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Шервуд, 6) сара, 7) тај, 9) трг, 10) јаја, 11) ол, 12) Кијев, 13) Кок, 15) сако, 16) старт, 18) ор, 19) Апо, 20) еј, 21) обрт, 23) еб, 25) три, 26) Саси, 28) По, 29) „Ларус“, 30) Инд, 32) Кент, 33) став, 35) Аца, 36) ергеле.

Усправно: 1) Шарлота Бронте, 2) ерг, 3) ра, 4) утаја, 5) „Далеко је сунце“, 6) Сток, 8) јавор, 10) Лист, 14) Капри, 17) Рот, 21) отпис, 22) Исак, 24) биста, 27) арал, 31) дар, 34) В(елибор) Г(лигорин),

5 ДАНА У ПРЕ ВРНУТОМ БРОДУ

У девет часова изјутра стражар је викнуо: „Пред нама бели тала-си. Сигурно је подводни грбен!“ Капетан једрењака погледао је према белом појасу и одговорио: „Какви таласи! То се само острво огледа у води“. И наредио је да се курс не мења.

Морнар Цеме Смит се у том тренутку спуштао у утробу брода да би се напиво воде. Певушио је нешто полугласно. Завирио је у међупалубу... И само што је помислио да би требало затворити сандук који је стајао на високој постељи кад је овај полетео према њему и Смит је једва успео да га задржи.

Једрењак је ударио у нешто и одмах се искренуо на бок. Испустивши из руку сандук Смит је полетео главом у бродску кухињу — шерпе,

чи да се још држи на површини.

У том тренутку, Смит је зачуо степање.

— Ко је тамо? — крикнуо је.

— То сам ја, Сем Етвуд — зачуо је познат глас. — Јеси ли ти, Смите?

Смит му је прилазио пробијајући се кроз воду. Етвуд је лежао на високој постељи. Да малочас то је била доња постеља, а сад је постеља горња. Уз то Етвуд је лежео на њеној напалој страни. Сем је спавао у тренутку несреће и када се једрењак преврнуо, успео је да у тами нађе постељу с које се преврнуо.

Тај мали, стари моторни једрењак с два јарбола носио је прилично претенциозно име „Боготражитељ“. Чланови посаде никад нису размишљали шта значе ова полуизбрисана слова — нити их је то занимало. Једрењак је укрцао терет у Халифаксу и хитао према Барингтону, својој матичној луци где су живе породице свих четрнаест чланова посаде. И када је до Барингтона остало свега два часа пловидбе...

И ветар је почео да дува. Таласи су ударили у бок преврнутог „Боготражитеља“; ка да би се кљун подигао вода се преливала у међупалубу и морнари су морали да испливају до самог дна да се не би удавили. Најзад је једрењак још једном ударио о нешто и крма се нагло спустила. Смит је схватио да је то крај.

Морнари нису могли знати да се у то време под тежим сидреном ланца отворио капак сандука за лангер и да је ланец, одмотавши се, пао на дно. Лангер се закачио за стену и једрењак, вучен напред ветром и струјом, стао је лагано да тоне изврћући се на бок. И тада се догодило чудо — тачније, једно од чуда која су спаса живот двојици морнара. У том тренутку, када је протисор под палубом готово био испуњен водом када су морнари пузали као муве по таваници покушавајући да удахну бар по гутљај ваздуха који је истицао — сидрени ланац се прекинуо и једрењак је поново заузео ранији положај.

Чим је део воде истекао, ваздух се вратио у потпалубје.

За то време и на палуби се свашта догађало. Када се „Боготражитељ“ искренуо на бок, капетан, кувар и један морнар слетели су у воду. Они су имали највише среће: закачили су се за нивицу чамца за спасавање који је такође био откинут с једрењака и убацили се у њега. Чули су крике осталих морнара који су се држали за конопце али ветар није дозвољавао чамцу да приђе једрењаку и све га више вукао на супротну страну, према обали. После три часа таласи су избацили чамца на песак, недалеко од рибарског насеља. Бродоломци су прихватили рибари, а истовремено је је-

дрењак „Неупоредива“, који се налазио у луци рибарског насеља, сместа кренуо у помоћ осталима.

И стигао је у дванаести час. Пет морнара који су се држали за кобилицу брода већ су били изгубили наду: ледени таласи преливали су се преко њих и већ на сто метара удаљености једрењак се од таласа није видео. У зору је једног од њих море однело. И изненада иза белих гребена таласа указали су се јарболи „Неупоредиве“. С једрењака су приметили дно брода које је подсећало на леђа огромног кита. Да су спасиоци стигли само пола часа касније — било би прекасно.

Покупивши четворицу морнара „Неупоредива“ се вратила. Ни Смит ни Етвуд ништа нису знали о томе.

Предлажући се кроз воду, у утробу брода би понекад продором слабог одсјаја светлости. Само по томе су могли да оцене да ли је дан или ноћ. Другог дана по бродолому двојица морнара нашли су је дно буренце. Али нису се могли напипати: вода у њему била је исто толико слана као и она око њих.

Протекао је још један дан. Море се умирило и сад су морнари, склепавши неку врсту сплава, лежали су на њему штедећи снагу. Смит је ка снје причао да је читаво време морао да се бори против жеље да се баца у воду, удави се и тако скрати мук.

Петог дана Смита су пре-нули звуци који су долазили споља. Нешто им је ударило над главама.

То је капетан једрењака „Охајо“, који је пролазио крај олупине, угледавши у мору преврнут брод послао морнаре да би са крме скинули даску с именом настрада-лог брода.

Смит је дограбио први предмет који му је дошао под руку и стао да удара о таваницу своје подводне тамнице. Лупање споља је престало. Наступила је тишина. А затим глас:

— У име бога, јесте ли људи или авети?

— Људи, људи — викао је Смит и новом снагом наставио да удара.

— Држите се, момци. Извучићемо вас!

После десет минута сви чамци за спасавање с једрењака „Охајо“ били су спуштени на воду. Многе чизме затутнале су по дну преврнутог једрењака. Секире за-дупале.

— Држите се!

У општој галами нико није чуо Смитове крике који им је докиквао да ће ваздух нагло сукнути напоље и једрењак потонути пре него што успеју да њих двојицу извуку напоље.

И замало да се његово старање није остварило.

Тек што су пробили отвор, стуб збијеног ваздуха у којем готово уопште више није било кисеоника, избио је напоље повлачећи за собом и воду. То је личило на праву ерупцију. Морнаре је тај притисак залепо за дно а неколицину спасаца одбацио у море. Једрењак се спустио још за метар али ипак није потонуо.

Када су их извукли напоље, Смит и Етвуд изгубили су свест. Свеж ваздух разлирао им је плућа.

Шест недеља су спасени морнари провели у болници. Готово ништа нису јели: само су пили воду и спавали. А тек после два месеца лекари су са сигурношћу могли да изја-ве да ће Смит и Етвуд оздравити.

Јесте ли већ чули

да...

...младићи који носе веома дугачке косе мораће, као и жене, да носе капе за купање у јавним базенима за ку-

пање у Бону. Разлог: сувише дугачке косе за пушавају одводе канализације.

...чувена опсерваторија Лик у Калифорнији у ствари је надгробни споменик Цемса Лика, који је оставио 610.000 долара за куповину великог телескопа. Лик је сахрањен у темељима опсерваторије.

...ако је вероватно стручњацима једног медицинског института у Њујорку, мушкарци више хрчу од жена стога што због веће телесне површине упијају више ултраљубичастих зракова који подстичу хркање.

...вероватно највећу гљиву-гомољку пронађену за последњих неколико година, фешку

2 килограма нашао је један сељак из Вогере у Италији и продао је једном ресторатеру за 300.000 динара.

ПОДВИГ ПОТПУКОВНИКА КИНАРДА

У време инвазије Холандије командант америчког падобранског батаљона потпуковник Харо Кинард лично храброшћу и иницијативом паралисао три немачке дивизије у операцији „Маркет“.

КИНАРДА

Септембра 1944. године не-бо над Холандијом пре-крили су савезнички падобранци. Немачке дивизије које су се овде нашле пружале су очајнички отпор. Падобранске дивизије дочекали су тенкови и противавионска ватра која је сипала челик у небо. Хиљаде белих печурки лагано се спуштало ка земљи.

Осамдесет друга америчка падобранска дивизија генерала Метју Ричвела имала је задатак да се спусти на холандски град Вегел. Командант 1. батаљона 501. падобранског пута потпуковник Харо Кинард прикупљао је своје падобранце. Његов батаљон је први искочио и претрпео најјачи удар ватре противавионских топова. Кад су се прикупили и пошлаци да бра-не део коридора западно од Вегела, Немци су их дочекали и јаком ватром са земље.

Командант 501. пука у оваквој критичној ситуацији саветовао му је да одустане од планиране акције, јер ће изгубити све људе. Међутим, потпуковник је одлучио да иде напред. Смело је повео батаљон у борбу и после једночасовног окршаја, продор је у непријатељске положаје. Тако је Кинардов батаљон почео операцију „Маркет“.

НЕПРИЈАТЕЉ У ЗАБЛУДИ

Непријатељ је био доведен у потпуну заблуду. Мислени да су савезници променили план операције „Маркет“, Немци су почели да померају команде дивизија. На челу свог батаљона потпуковник Кинард и даље је напредовао. Првог дана изабацио је из строја око 500 непријатељских војника, док сам готово и није имао губитка. И у току ноћи је наставио борбу нападајући немачке штабове.

За Кинардовим батаљоном је остао хаос. Његови војници рушили су све мање мо-стове, уклањајући жичане пре-ке и секли све телефонске везе и електричне водове. Немачка команда корпуса, чи је су се три дивизије налази-ле на овом сектору, никако није могла да утврди коли-

ком снагом противник распо-лаже.

Другог дана борбе у непријатељској позадини, потпуковник Кинард је одлучио да се врати на свој првобитни задатак, на коридор Вегела и да нападне Немце с леђа. У-смерно је батаљон великим луком да би затворио борбени круг од 360 степени. Овак-ва тактика била је непријате-љу несхватљива.

Три дана и три ноћи је потпуковник Кинард са својим падобранским батаљоном уз немиравао непријатељску позадину. Очекујући стално на-пад јачих противничких сна-га, немачки команданти су би-ли потпуно паралисани за да-ље акције. Три дивизије су држали у приправности у сталном ишчекивању нових савезничких јединица.

Узбуна коју је направио 1. падобрански батаљон, одје-кнула је у целокупној непри-јатељској позадини. Кинард је упадао у немачке положаје и наносио им велике губитке. У борбама са Кинардовим бата-љоном непријатељ је изгубио око 1500 војника и преко сто-тину официра. Окршаји су били драматични. Падобран-ци су ноћне борбе водили са-мо ножевима, и изненада про-

дирали кроз немачке поло-жаје.

У јеку најжешћих борби на положајима код Вегела, у тренутку када се ратна сре-ћа окренула Немцима, Кинар-дов батаљон појавио се с ле-ђа. Немци су почели без-главо да беже. Ни савезнички ни немачки команданти нису знали шта се дешавало код Вегела. Тек кад су касније угледали савезничке униформе, Кинардова акција је била схваћена.

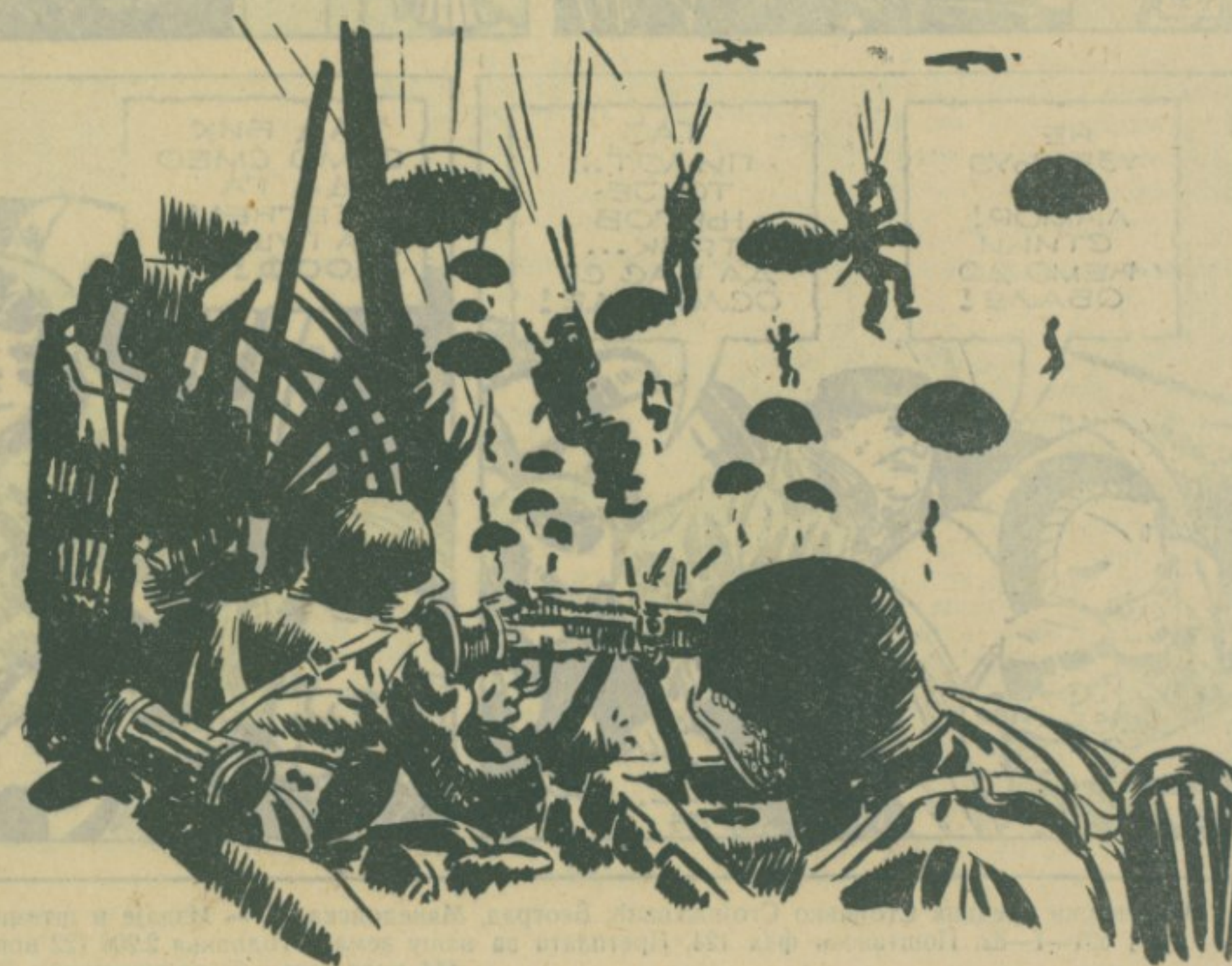
Самоиницијатива и смелост потпуковника Кинарда и ње-говог 1. падобранског бата-љона, представљају јединст-вен пример у борбама запад-них савезника прошлога ра-та.

НЕИСКРИШЋЕН УСПЕХ

Проучавајући борбена до-кумента после рата, утврђено је да је у операцији „Маркет“ падобрански батаљон потпу-ковника Кинарда учинио нео-

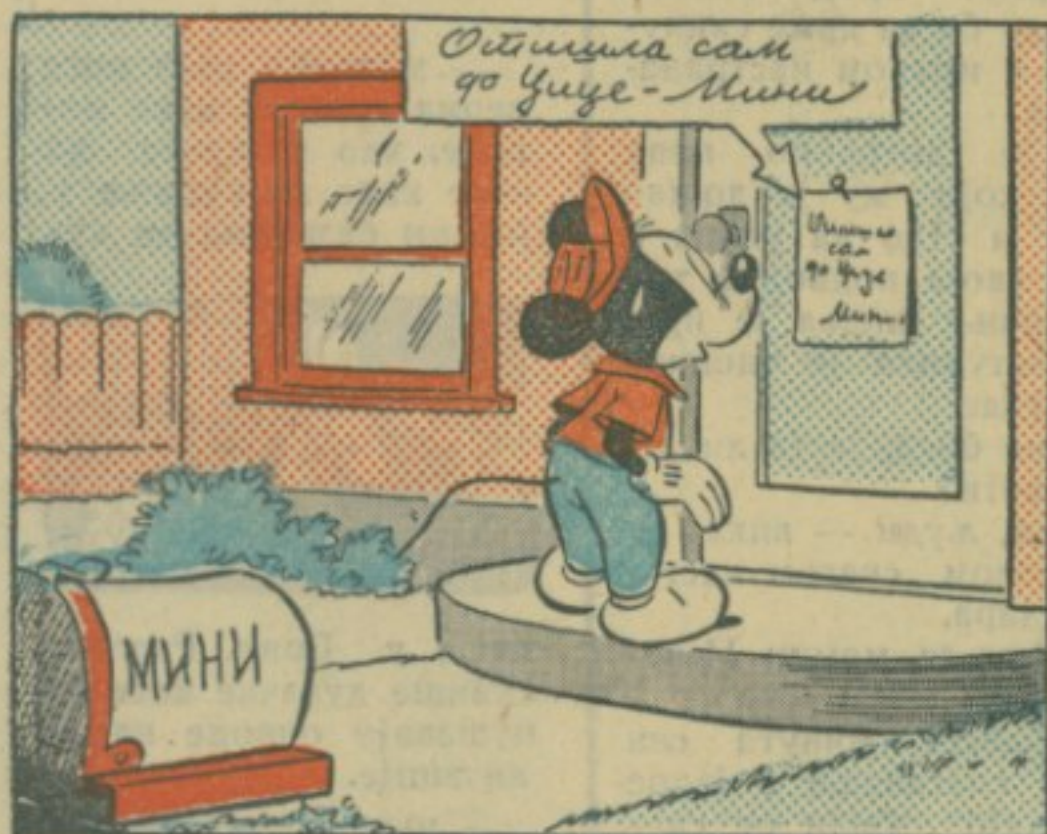
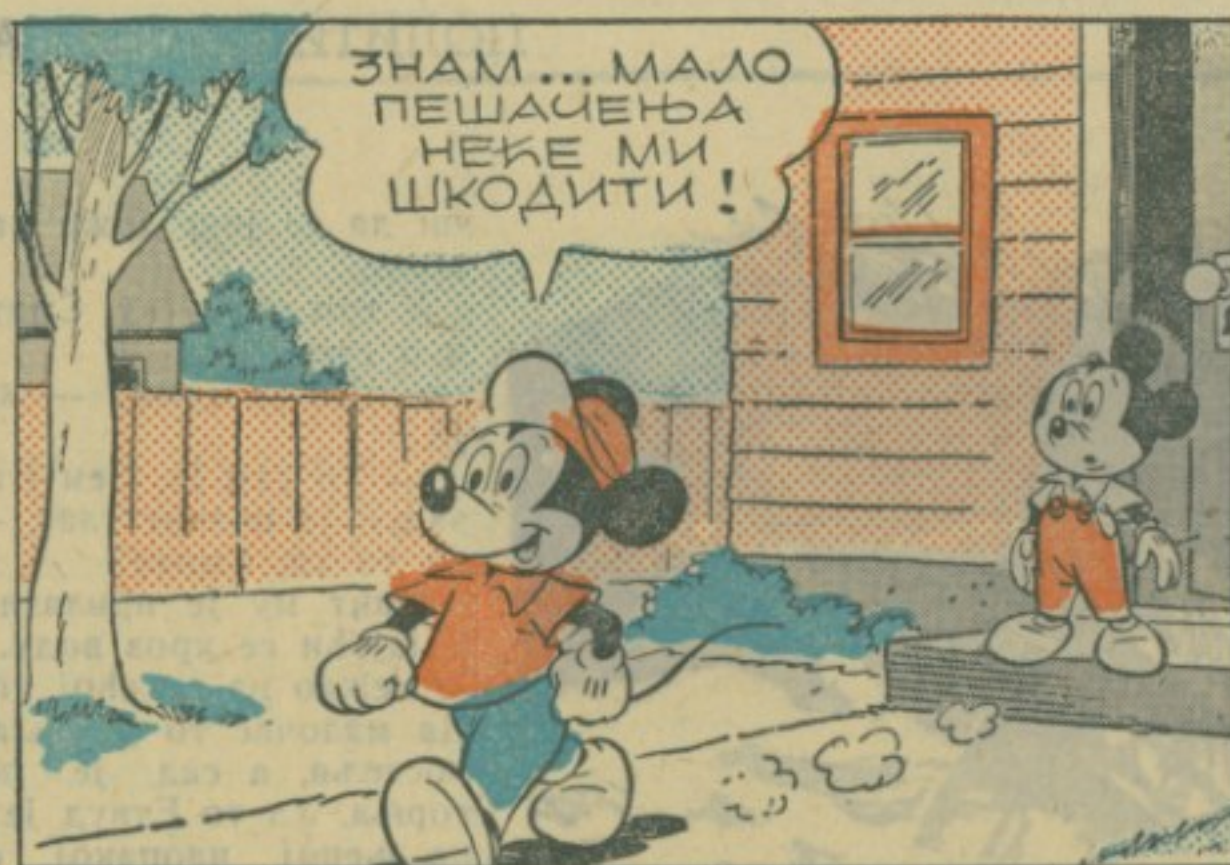
чењиве користи. Везао је за себе немачке дивизије, које су остале потпуно паралиса-не и нису учествовале у бор-би против главнине савезнич-ких падобранских дивизија.

На жалост, Кинардов под-виг из падобранске операци-је „Маркет“ остао је неискри-шћен. Претпоставља се да би, да је којим случајем за његовим батаљоном кренуо цео пук, ток догађаја у Хо-ландији, који се касније прет-ворио у драму, добио други обрт.

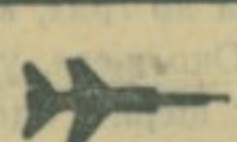

WALT
DISNEY

МИКИ

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

